

1954

TMMOB
Elektrik Mühendisleri Odası

KADIN BÜLTENİ

Sayı: 9 - Kasım 2022

Karanlığı Dayanışmayla Aydınlatalım...

İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçmiyoruz!

25 Kasımlar'da Başka Bir Dünya Mümkün
Kadına Karşı Şiddet ve
Ankara Barosu Gelincik Merkezi

25 Kasım'da Alanlardayız

Yeni Mezun Meslektaşlarımız ve
Öğrenci Arkadaşlarımıza Tavsiyeler

Mücella Yapıcı'ya...

Cinsiyet-Toplumsal Cinsiyet

Pandemi ve Küresel Köyde
"Evde Kalmak"

Adım Mahsa Amini

Ne Güzel Komşumuzdun Sen
Feride Abla

Zamansız Kadınlar

Bunları da Yaşadık
Bunları da Gördük!!

Her yer polis kaynıyor | Caddelerde sokaklarda
Kızıyla evine giderken | Mücella'yı almışlar

Dışarıya çıktım karanlık | Saatleri geriye almışlar
Karanlık ışığa dönüşür | Gelişir hayat boyun eğmez

KARANLIĞI
DAYANIŞMAYLA
AYDINLATALIM...

3

PANDEMİ VE KÜRESEL
KÖYDE “EVDE
KALMAK”
Eylem Ölmezoğlu

18

İSTANBUL
SÖZLEŞMESİ’NDEN
VAZGEÇMİYORUZ!
EMO Kadın Komisyonu

4

ADIM
MAHSA AMİNİ
Rana Arıbaş

23

25 KASIMLARDA
BAŞKA BİR DÜNYA
MÜMKÜN
Sanem Küçükcarzuman

6

NE GÜZEL
KOMŞUMUZDUN SEN
FERİDE ABLA
Emel Akpınar

24

25 KASIM’DA
ALANLARDAYIZ

9

ZAMANSIZ
KADINLAR
Deniz Berfin Özden

26

YENİ MEZUN MESLEKTAŞLARIMIZ
VE ÖĞRENCİ ARKADAŞLARIMIZA
TAVSİYELER
Şule Arslan&Anıl Tavaslıoğlu

10

BUNLARI DA YAŞADIK
BUNLARI DA GÖRDÜK

28

CİNSİYET
TOPLUMSAL CİNSİYET
Demet Bolat

14

BULMACA

34

Makalelere Ulaşmak İçin Başlığa Tıklayınız

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası adına SAHİBİ
Yönetim Kurulu Başkanı Mahir ULUTAŞ

YAYINA HAZIRLAYAN
EMO Kadın Komisyonu

TASARIM
Mehtap ÖZKAN DELİDUMAN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Eylem ÖLMEZOĞLU

YAYIN TÜRÜ
Yerel Süreli Yayın

KAPAK TASARIMI
Başak GRAMMEŞİN ARSLAN

YÖNETİM YERİ:

Elektrik Mühendisleri Odası İhlamur Sokak No:10 Kat:3 Kızılay - Ankara
Tel: +90 (312) 425 32 72 Faks: +90 (312) 417 38 18
e-posta: emo@emo.org.tr http://www.emo.org.tr

KARANLIĞI DAYANIŞMAYLA AYDINLATALIM...

Her yerden kuşatılmakta olduğumuz, ancak dayanışarak durmak yorulmak bilmediğimiz bir dönemde, yeni bir EMO Kadın Bülteni'nden merhaba!

Pandeminin kısa vadeli etkilerini aşip orta ve uzun vadeli etkileriyle yüzleşmeye başladığımız bugünlerde toplumumuz gitgide yoksullaşırken, çocuklarımız okula aç giderken, mesleki ve sosyal haklarımız günden güne elimizden alınırken, bir de erkek iktidarın baskı ve zorbalığıyla mücadele etmek zorunda kalıyoruz. İstanbul Sözleşmesi, nafaka hakkı gibi kazanımlarımız her gün bir başka mecrada saldırıya uğramakta, kadınlar ve LGBTİ+lar yaşam mücadelesinde görünmez kılınmaya çalışılmaktadır.

Yanı başımızda, İran'da, kız kardeşlerimiz molla rejiminin dayatmalarına artık dur diyor ve sokaklarda özgürlük mücadelesi veriyorlar. Bu mücadelenin ezilen bütün kadınları ve LGBTİ+ları harekete geçiren bir enerjiye dönüşmesini diliyor, direnenlere dayanışma duygularımızı gönderiyoruz.

Bültenimizin bu sayısında, kadın örgütlenmesinin olmazsa olmazı, genç kadın meslektaşlarımız için iş hayatına dair bazı temel önerilerde bulunduk ve EMO/TMMOB örgütlülüğü içinde nasıl dayanışma gösterebileceğimizi anlattık. Onlara -ve tüm farklı tecrübelerle sahip kadınlara da- ilham verici olması açısından zamanın ta ötesinden, yaptıklarıyla hâlâ güncelliğini koruyan, “Zamansız Kadınlar”dan bahsettik.

Ayrılmaz bir parçası olduğumuzu sık sık unuttuğumuz

doğayı, bültenimizin ekoloji bölümünde hatırlatmak istedik ve pandemi sürecinin dünyada yol açtığı değişimi ekolojik açıdan feminist bir gözle inceledik.

Feminizm alanındaki kavramları, terimleri, tartışmaları ve Türkiye'de örgütlenen kurumları, platformları, kampanyaları, sloganları biraraya getirmeyi, bu alandaki birikimi açıklayıcı, sade, bilgilendirici ve feminist bir perspektiften okuyucuya sunmayı amaçlayan bir dijital mecra olan Feminist Bellek'ten sevgili Demet Bolat da Cinsiyet-Toplumsal Cinsiyet yazısıyla bizlere katkı koydu.

Hepimizin ekranlarına sayısız kere konuk olan, her seferinde bizi güldürürken aslında kadınlık acılarını da kahkahayla boğan Ayşen Gruda'yı hatırladık

İlk kez yayımlayacağımız Bulmaca Köşemizde, yine kadın ve LGBTİ+ mücadelesinde duyduğumuz isimleri ve sözcükleri aradık.

Ve tabi ki, yoldaşımız, kardeşimiz, ablamız, Mücella'ya buradan bir selam gönderdik. Yeniden kucaklaşacağımız günleri sabırsızlıkla bekliyoruz.

Umuyoruz ki, bültenimiz ve dayanışmamız her gün büyüyerek güçlenir ve karanlığı kadın dayanışmasıyla aydınlatırız.

Keyifli okumalar diliyoruz.

Sevgi ve dayanışmayla!

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
48. DÖNEM KADIN KOMİSYONU

SONRAKİ SAYFA

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NDEN VAZGEÇMİYORUZ!

EMO Kadın Komisyonu Açıklaması

İstanbul Sözleşmesi'nin amacı; şiddetin kaynağı olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sonlandırmak, kadın ile erkek arasındaki temel eşitliği teşvik etmek olduğu kadar taraf devletleri kadına yönelik şiddetle mücadelede yükümlülüklerine uygun davranmaya zorlayarak cinsiyete duyarlı politikalar geliştirmeleri, şiddeti önlemede ve mücadelede bütüncül politikalar uygulayarak kadınların güçlendirilmesini sağlamaktır. Ayrıca devletlerin kadına yönelik şiddetle mücadele alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleriyle etkin iş birliği yapması, özel sektör ve medyanın da çalışma politikalarını, kadına yönelik şiddeti önlemeyi amaçlı düzenlemelerini öngörmektedir. İstanbul Sözleşmesi'nin hukuksuz bir şekilde tek imza ile feshedilme kararı; kadına bakışı belli olan egemenlerin, bu yükümlülüklerden duydukları rahatsızlıkla verdikleri siyasi bir karardır.

İstanbul Sözleşmesi'nin Cumhurbaşkanlığı kararı ile feshedilmesi üzerine baroların, meslek örgütlerinin, siyasi partilerin ve kadın örgütlerinin açtığı davanın Danıştay'da reddedilmesi mevcut iktidarın paralelindeki hukukun kadına bakışının sonucudur.

Savunma avukatlarının tamamı İstanbul Sözleşmesi'nin temel haklara ilişkin ve uluslararası olması, "Usulde paralellik ilkesi gereği ve sözleşmenin kanun niteliği kazanması nedeniyle, Anayasa Madde- 87" gereği fesih yetkisinin, kanun yapıcılığı, değişimi ve kaldırma yetkilerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ait olduğu; Yasamanın yetkilerinin tek başına Cumhurbaşkanına verilemeyeceği konusunda ortaklaşmıştı. Danıştay'daki duruşmalarda tarihe önemli notlar düşüldü.

Av. Oya Aydın (Kadın Koalisyonu), "İstanbul Sözleşmesi, Anayasamızın 90. maddesine göre TBMM tarafından onaylanmış bir Uluslararası Sözleşmedir. İstanbul Sözleşmesi 'Kanun' hük-

mündedir ve yürütme tarafından feshedilmesi hakkındaki Cumhurbaşkanlığı kararı hukuken yok hükmündedir" derken;

Malatya Barosu adına konuşan TBB Başkan Yardımcısı Av. Sibel Suiçmez, "Biz hukukçular açılan bu davaların bir iptal kararıyla sona erebileceğini çok iyi biliyoruz. O nedenle sözün bittiği yerdeyiz. Ya hukuk? Hukukun da bittiği yerde miyiz? Hukukun bittiği yerde olup olmadığımızı siz değerli yargıçlarımız gösterecektir. Türk Milletine, 'Ankara'da Danıştay var' dedirtecek iptal kararını bekliyoruz" demişti.

İzmir Barosu Başkanı Özkan Yücel de vicdani bir savunma yapacağını söyleyerek heyete, "Siz hiç utandınız mı? Ben utandım. Her kadın ölümünde, her kan aktığında utandım. Yaşamak istiyorum diyerek ölen kadınların çığlıklarından utandım. Yeri geldi erkek olduğum için utandım" diye seslenmişti.

İstanbul Sözleşmesi'nin feshi hakkında açılan davanın politik olduğuna dikkat çeken Diyarbakır Barosu'ndan Av. Hatice Demir, "Anayasa'ya göre, İstanbul Sözleşmesi'nin onaylanması, tatbikinin durdurulması veya sonlandırılmasının, TBMM kararı ile mümkün olabileceğini, yetkide ve usulde paralellik ilkesi uyarınca Cumhurbaşkanlığı kararının hukuka aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği" yönünde görüş sundu.

Manisa Barosu adına duruşmada söz alan Av. Ebru Kara, dava konusu olan sözleşmenin fesih işleminin hukuksuz olduğu ifadesiyle "Ben öldürülen kadınlar adına da buradayım" derken salonda bulunan kalabalık da "Kadın, yaşam, özgürlük" sloganı attı.

Bu dava TÜM KADINLARIN davasıydı ve hepimiz oradaydık!

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) adına Birliğimiz Hukuk Müşaviri Av.

Ekin Öztürk ise: "Şiddetin önlenmesini, ezilen tüm kesimlere yönelik ayrımcılık ve baskının önüne geçilmesini hedefleyen bir insan hakları metninin feshedilmesi, temel bir insan hakları sözleşmesinden çıkılması hakkında konuştuğum için de utanç duyuyorum. Biz bilmek istiyoruz. Bu sözleşme ayrımcılığa mı yol açıyor? Bu sözleşme Anayasa'ya mı aykırı? Bu sözleşme yasalara mı aykırı? Bu sözleşme insan hakları ihlaline mi yol açıyor? Hayır! Bunlara ilişkin bir iddia bir savunma davalı beyanlarında var mı? Hayır!

Sayın heyet, artık kadınların daha fazla ezilmeye, daha fazla ayrımcılığa, daha fazla katledilmeye sabrı da gücü de kalmadı. Elinize bu kanı bulaştırmayın.

Şunun cevabını duymak istiyoruz: Bu sözleşmeden neden rahatsız oldunuz? Şiddetin önlenmesinden mi, ayrımcılığın baskının ortadan kaldırılmasından mı? Kadınlarla erkeklerin eşit olmasından mı neden rahatsız oldunuz da sözleşmeden korktunuz?" cümleleriyle damga vurdu.

Davada TMMOB Yönetim Kurulu adına söz alan Ayşegül Oruçkaptan ise şu şekilde savundu:

"Bu çekilme kararının arkasında gerici, ırkçı, tarikatçı güçlerin taleplerini karşılama ve kendi kitlesini konsolide etme anlayışının yattığını biliyoruz.

Hemen hemen her gün bir kadın cinayetinin yaşandığı bu ülkede, kamuoyunu yanıltmak için sözleşmenin içeriğini bilinçli ve kasıtlı olarak maniple edenler; sözleşmeyi uygulamak yerine feshedenler, şiddeti önlemeyenler, şiddeti cezasız bırakanlar bu cinayetlerin suç ortağıdır. Ve biz çok iyi biliyoruz ki, kadın cinayetleri politiktir."

Danıştay'ın ret kararına aykırı karar yazan 2 hakim üyenin gerekçesi ise: "Yetkide ve usulde paralellik ilkesi gereğince, bir işlem hangi usule

uyularak tesis edilmişse aynı usule uyularak geri alınması, kaldırılması veya feshedilmesi gerekmektedir. Meclisin onadığı bir kanunun tek imza ile feshedilmesinde hukuka uyarlık bulunmadığı" şeklinde idi.

İki hakimin aykırı görüşüne uygun olarak Danıştay Savcısının da önceki görüşünü tekrar etmesiyle HAKLILIGIMIZ BİR KEZ DAHA ONAYLANMIŞ oldu.

Davalı Cumhurbaşkanlığı avukatları ise Cumhurbaşkanlığı'nın sözleşmeyi fesih kararını, temelde 2 tezle savundular. Bunlardan biri Cumhurbaşkanlığı'nın sözleşmeden tek başına çekilme yetkisinin olduğuna, diğeri ise Türkiye'de mevcut yasal düzenlemelerin kadınları şiddete karşı koruyacak düzeyde olduğu ve böyle bir sözleşmeye ihtiyacın olmadığına ilişkindi.

Mevcut yasal düzenlemeler kadınları koruyabiliyorsa niçin İstanbul Sözleşmesi feshinden sonra devlete ait resmi istatistik olmamasına rağmen 300'ün üzerinde kadın katledildi, sayısız kadın şiddete maruz kaldı? Ülkemizde hemen her gün bir kadın cinayeti işleniyor.

20 yıldır ülkeyi tek başına yöneten mevcut siyasi iktidar, kadına yönelik şiddeti önleyici bütüncül ve samimi bir yaklaşımı ortaya koyamadığı gibi, uyguladığı politikalarla daha büyük sorunlara yol açmıştır.

Elektrik Mühendisleri Odası Kadın Komisyonu olarak; istinaf yolu açık olduğu için, İstanbul Sözleşmesi'nin yeniden yürürlüğe gireceğine ve önümüzdeki sürecin hukukun başat olduğu bir sürece evrileceğine inanıyoruz. İnsan hakları ve eşitliğin öncelendiği, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin son bulduğu düzenlemelerin yapılacağı, siyasi çıkarlardan, olumsuz yönlendirmelerden uzak politikaların geliştirileceği günleri umut etmekten ve İstanbul Sözleşmesi'nden asla vazgeçmeyeceğiz.

SONRAKİ SAYFA

25 KASIMLAR'DA BAŞKA BİR DÜNYA MÜMKÜN

Kadına Karşı Şiddet ve Ankara Barosu Gelincik Merkezi

SANEM KÜÇÜKARZUMAN

av.skarzuman@gmail.com

Tarih boyunca dünyanın her coğrafyasında varlığını sürdüren ve toplumların her kesiminde adeta bir doğal afet gibi mücadele edilmesi gereken bir olgu olan kadına karşı şiddet, ülkemizde de özellikle son yıllarda uygulanan politikalar ile giderek artmaktadır. Nitekim kadına karşı şiddet denilince akıllara ilk olarak fiziksel şiddet gelse de şiddet, salt kaba kuvvet ile gerçekleşen bir durum olmayıp toplumun her kesiminde farklı şekillerde ve boyutlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle de kadına karşı şiddetin, toplumu bütünüyle ilgilendiren sosyo-ekonomik ve politik bir durum olduğunun da altının çizilmesi gerekmektedir. Sayıları yeterli olmamakla birlikte bu alanda yapılan ulusal ve uluslararası bazı çalışmalar, şiddetin aslında evrensel bir sorun olduğunu gözler önüne sermektedir. Zira dünyada kadına uygulanan şiddet; din, dil, ırk ayırt etmeksizin çok yaygın olarak karşılaşılan bir problemdir.

Şiddete maruz kalmak, kadının korku, çaresizlik ve güvensizlik içinde yaşamasına neden olmakta ve güncel hayatını devam ettirebilmesini olumsuz etkilemektedir. Bu şiddetin arkasında da toplumun bütününe yayılmış toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunu ve erkek egemen anlayış

yatmaktadır. Belirtmek gerekir ki, kadının salt biyolojik olarak değil hayatın her alanında ikincileştirilmesi ile ortaya çıkan şiddet hali yalnızca fiziksel olmayıp ekonomik, sözel, psikolojik, cinsel ve sosyal şiddet olarak da karşımıza çıkmaktadır. Ancak burada kadına karşı şiddetin ayrımının doğru yapılması ihtiyacı söz konusu olmaktadır. Şöyle ki, kadına yönelik şiddet kadının yalnızca “kadın” olması yani cinsiyeti nedeniyle uğradığı bir şiddet türüdür. Bu da kadının yaşadığı şiddet durumunun yorumlanması ve mücadele edilmesi kapsamında büyük önem arz etmektedir.

Kadına yönelik şiddet evde veya dışarıda gerçekleşebilir. Aynı evde birlikte yaşansa da yaşansa da aile bireylerinizden, eski ya da şimdiki eşinizden, partnerinizden, sevgilinizden size yönelen her türlü psikolojik, fiziksel, cinsel veya ekonomik şiddet “ev içi şiddet” olarak ayrıca tanımlanmaktadır. Yaşanılan şeyin şiddet olduğunu fark edebilmek de her zaman kolay olmayabilir; oysaki bu, şiddetle mücadele edilebilmesinin ilk şartıdır.

Yakın ilişkilerde maruz kalınan şiddet çoğunlukla üç aşamalı kısır bir döngüyü içerir ve eğer bir noktada kırılmaz ise yoğunlaşarak devam eder.

Birinci Aşama (Gerginlik Evresi): Erkek çeşitli sebeplerle gerginlik yaratır, kıskançlık davranışı sergiler, tartışma çıkartır, en küçük konular dahi kavgaya dönüşür. Kadını kontrol altında tutmaya çalışır; istediği gibi davranmadığında ise tehdit eder. Kadın durumu kontrol edebileceğini düşünür, gerginliği azaltmaya çalışır; ancak gerginlik gittikçe artar.

İkinci Aşama (Şiddet Evresi): Fiziksel veya cinsel şiddetin görüldüğü aşamadır. Erkek fiziksel veya cinsel şiddet uygular, hemen arkasından bahaneler bulur; uyguladığı şiddet nedeniyle başkalarını, hatta kadını suçlar. Bu aşamada şiddet tokat veya tartaklama şeklinde görülebileceği gibi, yaralama ve cinayete kadar artabilir. Kadın şiddet karşısında kendini korumaya ve erkeği sakinleştirmeye çalışır; ancak bu mümkün olmaz. Bu nedenle kadın kendisi ve varsa çocukları için şiddeti en az zararla atlarmaya çalışır.

Üçüncü Aşama (Balayı/Uzlaşma Evresi): Erkek özür diler, yaptıklarını telafi etmeye çalışır, hediyeler alır. Gerginlik azalır, erkek bir daha asla yapmayacağına dair sözler verir. Ancak bu aşama uzun sürmez; erkek bir süre sonra tekrar gerginlik yaratır ve döngünün başına, yani ilk aşamaya döner. Şiddetin uzun yıllar devam ettiği ilişkilerde ise üçüncü aşamanın artık yaşanmadığı görülebilir.

Şiddetin evre ve döngülerinin iyi saptanması, herhangi bir şiddetle karşılaşıldığında müdahale

edilebilmesi ve kadının can güvenliğinin sağlanabilmesi için çözüm üretmesinde çok önemlidir. Şiddetle mücadelede ve hukuki olarak güvenliğin sağlanmasında STK'lar, Barolar vs. gibi kurum ve kuruluşlar şiddet mağduru kadınlara destek vermektedir.

Ankara Barosu Gelincik Merkezi de kurulduğu 2 Nisan 2011 yılından bu yana fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalan ka-

dın, çocuk ve LGBTİ bireylerin uğradıkları şiddet ile ilgili olarak özel eğitim almış ve konusunda uzman Rehber ve Gönüllü Avukatla hizmet vermektedir. Ayrıca ihtiyaç halinde psikologlar ve sosyal hizmet uzmanlarından da yardım alınabilmektedir. Gelincik Merkezi'ne şiddet durumu ve ivedi tedbirlerle ilgili olarak 444 43 06 numaralı telefondan 7 gün 24 saat bizzat ulaşılabilir.

Gelincik Merkezi'ne başvuran şiddet mağduru, öncelikle Merkezde bulunan rehber avukat ile bir görüşme yapmaktadır. Mağdur kadınların bir kadınla görüşmeyi tercih etmeleri sebebiyle merkezde genelde kadın avukat bulunmakta olup sahada kadın ve erkeklerden oluşan 400'den fazla avukat görev yapmaktadır. Mağdur kadınla yapılan bu görüşmenin ardından şiddet mağduru kadına özel bir hukuki yol belirlenmektedir. Eğer şiddet mağduru kadının kalacak yeri bulunmuyorsa, evine dönmek istemiyorsa Ankara Valiliği, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Belediyelerin Sığınma Evleri'ne (varsa çocuğu ile birlikte) yerleşmesi konusunda gerekli girişimler yapılmaktadır.

SONRAKİ SAYFA

Ankara içinde yaşayan ihmal ve istismara uğrayan, şiddet gören, fuhuşa veya pornografiye maruz bırakılan, çocuk veya kadın ticaretine maruz kalan kadın çocuk ve LGBTİ bireylerin Gelincik Merkezi'ne bizzat başvurmaları halinde derhal hukuki süreç başlatılmaktadır.

Kadının durumuna özel olarak belirlenen hukuki süreç;

- Somut olayın yasal koşullara uyması halinde; boşanma, nafaka, tazminat, velayet davalarının açılarak takip edilmesi,
- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa gereği şiddet uygulayan ve uygulama tehlikesi bulunan bireye karşı sizin can ve mal güvenliğinize ilişkin koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması (evden uzaklaştırma, silahının alınması, iletişim araçlarıyla rahatsız etmemesi vs.),
- Alınan tedbir kararına aykırı davranışlar hakkında sürecin gönüllü avukatlar ile takibi,

- Ödenmeyen nafakalarla ilgili olarak icra takibi işlemlerinin başlatılması,

gibi hususları kapsamaktadır.

Mağdurların şiddet ve ivedi koruma tedbirleriyle ilgili olarak 7 gün 24 saat arayabilecekleri ve ucunda bir kadın nöbetçi avukatın bulunduğu telefon hattından ise Türkiye'nin her yerindeki şiddet mağdurlarına hukuki tavsiyeler ve başvuracakları merciler hakkında bilgilendirme yapılmaktadır.

Öte yandan her ne kadar Gelincik Merkezi tarafından ceza dosyalarına avukat ataması yapılsa da şiddet mağdurunun talebi üzerine mevcut ceza yargılamalarının da Ankara Barosu Gelincik Merkezi adına takibi gerçekleştirilmektedir.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele günü kapsamında her güne bir kadına şiddet ya da kadın cinayeti ile uyandığımız bu dönemde 11 yıldır kadına karşı şiddete ilişkin yürüttüğü destek hizmeti ile varlığını sürdüren Ankara Barosu Gelincik Merkezi uygulamasının tüm Türkiye barolarında uygulanmasını temenni etmekteyiz.

25 KASIM'DA ALANLARDAYIZ

Biz kadınlar,

“kadına karşı şiddetin yapısal özelliğinin toplumsal cinsiyete dayandığının” ve
“kadınlara karşı şiddetin, kadınlarla erkekler arasında tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin, erkeklerin kadınlara üstünlüğüne, kadınlara karşı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların tam anlamıyla ilerlemelerinin engellenmesine yol açtığının”

bilincinde olarak, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'ne giderken, hayatımızdaki erkek şiddetine, erkek-devlet şiddetine, bizleri kapatmaya çalıştıkları sınırlara, emeğimizin, bedenimizin sömürülmesine, kadın ve LGBTİ+ düşmanlığına karşı **İSYANDAYIZ!**

Erkek şiddetine, tacize, tecavüze, cinsel istismara, istismarı meşrulaştırmaya çalışanlara, haklarımıza, kazanımlarımıza göz dikenlere, kadınları koruyan yasaları aileye zarar diye kaldırmaya çalışanlara, eşitlik talebini bize çok görenlere, savaşa, ölüme, krizin bedelini bize ödetenlere, çocuk istismarını erken evlilik diye yutturmaya çalışanlara, emek hırsızlarına, “kreşe, sığınağa değil kanala, betona, savaşa” bütçe ayıranlara, toplumsal cinsiyet eşitliğine karşı olanlara, nefrete, homofobiye, transfobiye, trans dışlayıcılığa, ırkçılığa,

göçmen düşmanlığına, boşanmayı engellemek isteyenlere, nafaka hakkını gasp etmeye çalışanlara, 6284'e göz dikenlere, İstanbul Sözleşmesi'nden imza çekenlere, bizi görmezden gelenlere, emeğimizi “evde, işte, her yerde” sömürenlere, hayatı bize dar edenlere, yaşamımızın sınırını aileyle çizilenlere, yasal olan kürtajı fiilen yasak edenlere, alanlara çıkamazsın diyenlere

İTAAT YOK, İSYAN VAR!

SONRAKİ SAYFA

YENİ MEZUN MESLEKTAŞLARIMIZ VE ÖĞRENCİ ARKADAŞLARIMIZA TAVSİYELER

ŞULE ARSLAN & ANIL TAVASLIOĞLU

sulearslan2312@gmail.com, anilsamtav@hotmail.com

İş hayatı her birey için stres ve sorunlarla doludur. Üstelik biz kadınlar hem bu sorunlarla hem de cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanan diğer sorunlarla mücadele etmek durumundayız. Kadınız ya mutlaka katmerli olacak müca-delemiz. Erkek egemen mesleğimizi yapmaya çalışırken bir de bu bakış açısını yıkmaya uğraşıyoruz. Evet, bir kadın; mühendis de olur, pilot da olur, otobüs şoförü de... İşinin gereğini yerine getiriyor mu siz ona bakın. Şantiyede, sahada, inşaatta, arazide koşturup bir yandan da evine, evli ise eşine, varsa çocuğuna yetişiyor. Bütün bunları yapıyor olmak başlı başına takdir edilecek, alkışlanacak kadar değerli iken özlük hakkı, iş kanunu, yasa, yönetmelik gibi mevzuatlara da hâkim olmaya çalışıyoruz.

Erkek bir mühendisle aynı işi yapıp daha az ücret alan kadınlar ellerini güçlü tutmak zorundadır. Karşımıza çıkan ataerkil sorunlarla yasaları bile-rek ve örgütlü mücadele ederek olumlu sonuçlar alma olasılığımızı güçlendirmiş oluruz.

Öncelikle, iş hayatına başladığımızda işveren-

ler tarafından çalışma biçimine göre iş sözleşmeleri ve başka evraklar verilerek imzalamamız istenecektir. İş sözleşmeleri çalışma biçimlerine göre değişmekle birlikte genellikle karşımıza “belirsiz süreli iş sözleşmesi” ve “belirli süreli iş sözleşmesi” şeklinde çıkar. Sözleşmeyi dikkatle okumalı, gerekirse hukuk desteği almalıyız. Belirsiz süreli iş sözleşmesinde

işin biteceği tarih belirli değildir, dolayısıyla işe giriş tarihi bizler tarafından yazılır, çıkış tarihi yazılmaz. Belirli süreli iş sözleşmesinde ise işin bitiş süresi bellidir ve/veya işverenin sizinle çalışma süresi bellidir. Dolayısıyla işe giriş tarihi ile işten çıkış tarihi bellidir; burada çıkış tarihinin boş bırakılmaması yasal haklarımız açısından önemlidir. Sözleşmede belirtilen tarihten önce haksız sebeplerle işten çıkarılma söz konusu olursa, yasal haklar mevcuttur. Elbette her sözleşmede haksız sebeplerle işten çıkarılma olduğunda haklarımız vardır, ancak belirli süreli sözleşmede işin bitiş tarihinden erken çıkarılmaktan dolayı da ayrıca haklarımız oluşmaktadır. Bu sebeple belirli süreli iş sözleşmelerinde tarihin boş bırakılması

istense dahi kabul edilmelidir. Özlük haklarımız ile ilgili iş sözleşmesi yalnızca örneklerden birisidir.

Yazımızda bu örnekler uzun uzun yer vermekten ziyade, şuna dikkat çekmek isteriz:

Meslek Odamız özlük haklarımız konusunda da bize yardım ve destek sağlayacak adreslerin başında gelmektedir. Ayrıca Meslek Odamızın hukuk birimleri de biz üyelerine hukuksal destek sunmaktadır.

Özlük haklarımız ile ilgili sorunlar dışında bir de kadın mühendis olmaktan kaynaklanan sorunlar yaşamaktayız. Yukarıda bahsettiğimiz gibi erkek meslektaşlarımız ile aynı işi yapmamıza rağmen, daha düşük ücretlere çalıştırılmak ile karşı karşıya kalabiliyoruz.

Eşit işe eşit ücret en temel haklarımızdan olup bu konuda da ihtiyaç duyduğumuzda destek almalıyız.

Kadın mühendisler olarak karşılaştığımız en belirgin cinsiyet ayrımcı yaklaşımlardan birisi de iş üzerinden yapılan ayrımlardır. Mesela çalıştığımız işyerlerinde günlük konuşmalarda geçtiği haliyle “kâğıt kürek işleri” kadın mühendisler verilmeye, daha uygulama ağırlıklı işler erkek mühendisler verilmeye çalışılır. Adeta kadın mühendisler şantiyelerde, ofislerde detay gerektiren işlere boğulurken ve/veya mühendislikten ziyade kadın mühendislerden ofis memuru, ofis

çalışanı ya da sekreter gibi çalışması beklenirken, bunlar erkek mühendislerden talep dahi edilmez. Öyle ya kaçımız duymamışızdır ki, “kadınlar daha düzenli ve dikkatli olduğu için bu işi senden istiyoruz” denilerek, dosya, ofis düzenlemesi vb. yapmamız istenmiştir. Ya da yöneticimizin, patronumuzun işlerini takip etmemiz, adeta asistanlık yapmamız beklenmiştir. Hatta daha az çalışanı olan işyerlerinde biraz erken gelip çayı, kahveyi yapmamız bile istenmiştir ki!

Kısacası bunların hepsinin arkasında biz kadın mühendisleri erkek meslektaşlarımızla eşit görmeyen, kadın olduğumuz için “yetersiz” olduğumuz, sadece belli işleri yapabileceğimiz gibi cinsiyet ayrımcı, ataerkil bakış açısı vardır. Ve iş yerlerinde cinsiyet ayrımcı yaklaşımlar ile karşılaştığımızda da yine Meslek Odamızdan destek alabiliriz. Meslek Odamızın Kadın Komisyonu, TMMOB Cinsiyet Ayrımcı Takip Sekreteryası birimlerinden bilgi, destek alabiliriz.

Umarım yeni meslektaşlarımız böyle sorunlarla karşılaşmadan işlerini yaparlar.

Ancak proaktif yaklaşım göstermenin her zaman faydalı olacağını da belirtmek isteriz.

Ezmeden ezilmeden özgürce güzel işlere imza atmak dileği ile...

SONRAKİ SAYFA

"Burda senin cesaretinden laf açmanın tam da sırası
Kalabalık caddelerde hürlüğün şarkısına katılırken ki
Padişah gibi cesaretti o, alımlı değme kadında yok
Aklıma kadeh tutuşların geliyor
Çiçek Pasajında akşamüstleri
Asıl yoksulluk ondan sonra başlıyor
Bütün kara parçalarında
Afrika hariç değil"

Cemal Süreya

MÜCELLA YAPICI' YA...

'Az kaldı Mücella abla, kırmızılarımızı giyip kalabalık caddelerde hürlüğün şarkısını hep birlikte söyleyeceğiz...'

BEYZA METİN

beyza.metin@emo.org.tr

Canım Mücella, Mücella abla, Mücella anne, Mücella yoldaş ve daha bir sürü Mücella... Cezaevine yazmak gibi bir travmam var benim, şimdi çok uzaklarda olan canım dostumla mektuplaşmaların sonrasında gidişinden beri, kendi kendime totem yapmışım da ondan. Ama sana bugüne kadar yazmayışımın nedeni, mektuplara yetismekte zorlandığın bilgisi idi. Cansu sarılmalarımı iletmiştir umarım.

Bu şiiri senin için yazmış Cemal Süreya. Dün

tutsaklığınızın 100. günüydü, pankartlara baktım. Elin havada zafer işareti yapan, meydan okuyan duruşun sonra ilk alındığımız anda parka yürürken ki haklılığın getirdiği heybetin geldi aklıma, rakı sohbetlerin, neşen, gülüşün, nerede olursa olsun dosta düşmana esirgemediğin dürüstlüğü ve dobralığın... Bu dizeler Mücella'nın dizele-ri dedim. Daha bir sürü şiir vardır kuşkusuz seni anlatan, Mücella şarkısını da kaçırmışım nasıl kaçırdıysam! Çok güzel...

Seninle tanışmamı unutamıyorum. Beyoğlu

kent eki için röportaj yapmak istiyorum, çok gencim, birilerinden telefonunu bulup randevu istiyorum Sarıyer'de buluşmak üzere sözleşiyoruz. Yanına Evrensel muhabiri olarak röportaj yapmaya geldiğim, heyecandan ne yapacağımı bilmediğim, hayran olduğum kadındın, nasıl heyecanlıyım çok röportaj deneyimim de yok. Beni görür görmez, "Ayyyy, bu Evrensel'in kızları ne tatlı oluyor" deyip yanaklarımı sıkımtı. Bende ne heyecan kaldı ne bir şey, yıllardır bilgisine birikimine hayran olduğum kadın, annem gibi sarıp sarmalayivermişti beni. TMMOB üyesi olduğumu söyledim mi onu bile hatırlamıyorum.

Sonrasında beni Oda yönetimlerinde gördüğündeki desteğin, sadece bana değil TMMOB Kadın'daki her birimize aşıladığın özgüven, kadın kurultaylarındaki emeğin, bin yıllık haklılığın ve meşruluğun verdiği güvenle adamların karşısına dikilişin seni Mücella abla yapan şeylerdi.

Sonra Memik abiye olan aşkın... Aşkın emekle mücadeleyle yoğrulursa ne kadar güzel ne kadar tükenmez olduğunun kanıtı gibiydi benim için, hakikiydi, öyle istedim ki onu tanımayı anlamam.

Taksim Dayanışmasının kuruluşunu hatırlıyorum, Odalara gelen resmi davet yazısı,

görevlendirmeler, imza kampanyaları, gece nöbetleri, geçenlerde 2012'de sabahladığımız nöbetin fotosu çıktı karşıma, kente dair nerde haksızlık hukuksuzluk varsa sen mücadelenin demirbaşı gibiydin, kentsel dönüşüm olan mahalle toplantılarında, 3. köprü eylemlerinde, Kanal İstanbul panellerinde, iktidarın, egemenin, şirketin her kimse hatalarını öyle derin bir bilgiyle vuruyordun ki yüzlerine kimse üzerine laf edemiyordu. En demokratik, en haklı taleplerle bu toprakların en barışçıl eyleminde yan yanaydık.

Meslek Odalarımıza anayasayla verilen görevleri yerine getirdiğimiz için hedefe konulduk. Kente sahip çıkmak ise görev, bunun en önündeki tabi ki sen olacaktın, Geziyi anlatmayacağım fazla. Ama Medeni ile Berkin'i ayırmayan, çocukların annelerine kız kardeşlik eden sendin.

Soruların geldi, öyle haklısın ki; aynı davadan aynı suçtan yargılanıp beraat eden ben dışarıdayım. Mücella neden içeride diye düşünmekten alıkoyamıyor insan kendini, utanıyor da. Demişsin ya bu dava utandırıyor beni diye, hepimiz

utanıyoruz... Ama az kaldı Mücella abla, kırmızılarımızı giyip kalabalık caddelerde hürlüğün şarkısını hep birlikte söyleyeceğiz...

Mine'ye ve Çiğdem'e de sevgilerimle...

Kaynak: Bu yazı 06 Ağustos 2022 tarihinde Ekmek ve Gül web sitesinde yayınlanmıştır.

SONRAKİ SAYFA

cinsiyet toplumsal cinsiyet

CİNSİYET -TOPLUMSAL CİNSİYET

DEMET BOLAT

demetbolatt@gmail.com

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları 1970'lerden bu yana feminist teori ve politikada temel öneme sahip olmayı sürdürdüler. Bu kavramlar bazen bir ikili karşıtlık olarak bazense bir kavram çifti olarak kullanıldılar, yararlanıldılar, eleştirildiler ve değişimlere uğradılar.

Cinsiyet (sex), biyolojik verilere dayanılarak oluşturulan “dişi” ve “erkek” kategorilerine işaret eden şemsiye bir kavramdır. Buna göre XX kromozoma sahip bir beden dişi, XY kromozomuna sahip beden ise erkek olarak kabul edilir. Dolayısıyla cinsiyet, aynı zamanda birbirini dışlayan ve normal/sağlıklı/doğal olduğu varsayılan bir ikili karşıtlığa da işaret eder. Söz konusu insan bedenleri olduğunda cinsiyet, eril ve dişi olarak kabul edilen bedenlerin toplumsal dünyada nasıl konumlanacağını, toplumsal kurumlar ve güç ilişkileri ile nasıl ilişkileneceğini belirleyen önemli paradigmalardan birine dönüşür. Bu noktada toplumsal dünyada bedenlerin “başına gelenler” ve bedenlerden beklenen roller, davranışlar ve görevler doğa yasasının bir uzantısı olarak varsayılır.

Toplumsal cinsiyet (gender) kavramı tam da bu

varsayıma müdahale etmek için feminist teori ve politikanın alanına dahil edilmiştir. Toplumsal cinsiyet, hegemonik kadınlık ve erkekliğin normal olduğuna dair herhangi bir “doğal/biyolojik” kanıt olmadığına, aksine “kadın – erkek” toplumsal cinsiyet kimliklerinin ve bu kimliklere atfedilen toplumsal cinsiyet rollerinin siyasal alanda, tarihsel olarak ve kolektif insan pratiğiyle kurulduğuna, dolayısıyla değiştirilebilir olduğuna işaret eden bir kavramdır. John Wallach Scott, 1986'da yayımlanan ve toplumsal cinsiyet literatüründe temel metinlerden biri olan “Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi” makalesinde toplumsal cinsiyet kavramının, cinsiyet kavramındaki biyolojik belirlenimciliği eleştirmek ve bunu reddetmek için kullanıldığını belirtir (Scott, 2007). Toplumsal cinsiyet kavramının toplumsal analize dahil edilmesi 1970'lerde, özellikle feminist literatürde yaygın kullanılmasıyla mümkün olur. Bu açıdan Ann Oakley'in 1972'de yayımladığı Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet ve Toplum kitabı önemli bir dönüm noktasıdır. Yine de kavramın sosyal bilimlerde kullanım tarihinin biraz daha eskiye uzandığını not etmek gerekir: Latince “genus” kökenine dayanan ve “tür, sınıf, cins” gibi anlamlara gelen “gender” kelimesi “cinsiyetin

toplumsal yanına” işaret etmek için ilk olarak psikolog Madison Bentley tarafından 1945 yılında kullanılır. Ardından 1950'de psikolog ve seksolog John Money ve 1960'ta psikanalist Robert Stoller “gender” kavramını benzer içerikte kullanırlar (Cortez, Gaudenzi, Maskud, 2019).

Elbette toplumsal cinsiyet kavramının kullanımdan önce de kadınlık ve/ya erkeklik atanan bedenlerin toplumsal dünyadaki eşitsiz konumlanışlarını doğal/biyolojik nedenlerle açıklayan seküler-biyolojist yaklaşımlara karşı gelişen bir feminist literatür vardır. Örneğin Simon de Beauvoir'ın 1949'da yayımlanan İkinci Cins kitabındaki “kadın doğulmaz, kadın olunur” olarak Türkçeleştirilen argümanı, kadınları patriyarkal hiyerarşide aşağı konumda tutan rollerin, ücretli veya ücretsiz emek biçimlerinin, kıyafet ve davranış kalıplarının, cinsellik biçimlerinin, kimliklerin, mesleklerin ve mekanları kullanım biçimlerinin kadınların doğasından gelen özelliklerinden kaynaklanmadığına; aksine bunların patriyarkal ilişkilerle örgütlenen sosyalizasyon süreçleriyle ve baskı ve sömürü mekanizmalarıyla kadınlara dayatıldığına işaret eder. Toplumsal cinsiyet kavramı, feminist yazında halihazırda var olan fikir ve itirazları berraklaştırması ve analitik düzeye taşınması açısından da önemlidir. Ancak kavram, feminizmin radikalliğini törpüleyerek ehlileştirdiği, feminizmi bir tür proje ve fon faaliyetine indirgediği ve kadın kimliğini görünmezleştirdiği ileri sürülerek özellikle radikal feministler tarafından eleştirilmiştir. Zira toplumsal cinsiyet kavramı 80'lerden 2010'lara uzanan yıllar boyunca ulusal ve uluslararası alanda çalışan kamu ve özel kurumların girişimleriyle desteklenen, teşvik edilen

ve kısmen Türkiye'ye de yansıyan cinsiyet eşitliği politikalarının temel kavramı haline gelmiş, bu bakımdan anaakımlaşmıştır.

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları beden ve cinsellik tartışmaları açısından önemli bir yer tutar. Burada temel referanslardan biri Foucault'un çalışmalarıdır. Foucault özellikle Cinselliğin Tarihi (1976), Özne ve Hakikat (1980-1981), Özne ve İktidar (1982) eserlerinde bizzati bedenlerin eril ve dişi olarak işaretlenmesinin, yani cinsiyetin bir tarihi olduğunu ve bu tarihin modern öznenin tarihi ile iç içe geçtiğini gösterir. Buradaki tartışmalar boyunca modern

epistemenin bir parçası olan cinsel bilimin gelişiminin, cinsellik tertibatının oluşumunun ve iktidarın “biyo-iktidar” olarak yeniden düzenlenişinin bir soykütüğünü çıkartır. Bu soykütük çalışması aile, emek, mekan, siyaset, eğitim gibi pek

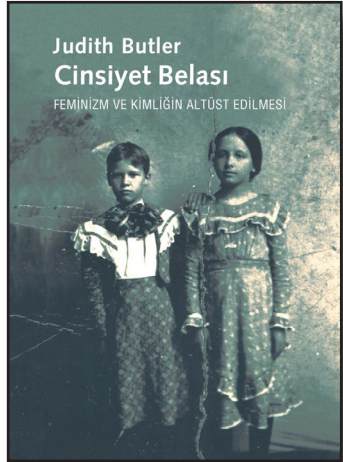
çok kurumun modernizasyonu ile cinsel farkın keskinleşmesi, interseksler başta olmak üzere bu farka uymayan bedenlerin hasta/anormal ilan edilmesi, eşcinsel-heteroseksüel öznelerinin icadıyla cinsellik performanslarının kategorilenmesi ve cinsiyet ile cinsellik arasında nedensel bağların kurulması süreçlerini ortaya koyar. Bu Foucaultcu miras feminizm içinde beden in doğallığını sorgulayan ve cinsiyet kategorisi ile cinsellik normları arasında tarihsel/toplumsal ilişkiler kuran sonraki çalışmaları etkilemiştir.

Özellikle 1980'ler boyunca yükselen LGBTI+ hareketi/tartışmaları ve 1990'larda geliştirilen queer teori toplumsal cinsiyet kavramını iki açıdan eleştirmiştir: İlk olarak, toplumsal cinsiyet kavramı cinsiyeti ve bedeni doğa alanına sabit-

SONRAKİ SAYFA

leyen bir biçimde kullanılmaktadır. Başka ifade ile biyolojik cinsiyetin anatomik bedene doğuştan işlendiği varsayımı saklı tutulmuştur. İkinci olarak ise kavram, toplumsal dünyada yalnızca kadınlar ve erkekler arasındaki güç ilişkilerine odaklanmış, başka cinsiyet beyanları ve performanslarını eleştirel biçimde kapsayacak esnekliğe sahip olmamıştır. Bu eleştiriler 70'lerde bedenin üzerinden atlayarak toplumsala odaklanan tartışmayı yeniden cinsiyet meselesine kaydırmıştır. Örneğin lezbiyen feminizm literatürünün önemli isimlerinden Monique Wittig (2013) cinsiyet kategorisinin toplumsaldan önce bir doğal tahakküm ürünü olmadığını söyler. Buna göre bedenlerdeki cinsiyet imi kadınları baskılayan ve heteroseksüelleştiren heteroseksüel ekonominin bir ürünüdür.

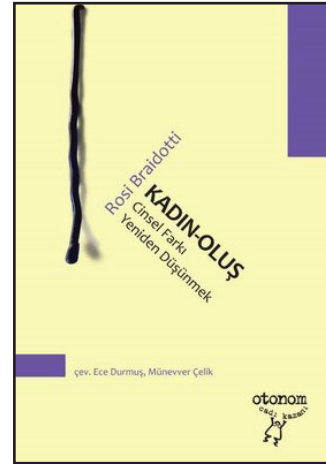

Cinsiyetin toplumsal bir kurgu olduğu fikri queer teori- de daha belirgin bir hal alır. Queer teori literatüründe kült sayılabilecek Cinsiyet Belası (1990) ve Bela Bedenler (1996) eserlerinde Judith Butler, bedenin cinsiyet için doğal bir kanıt teşkil etmediğini,

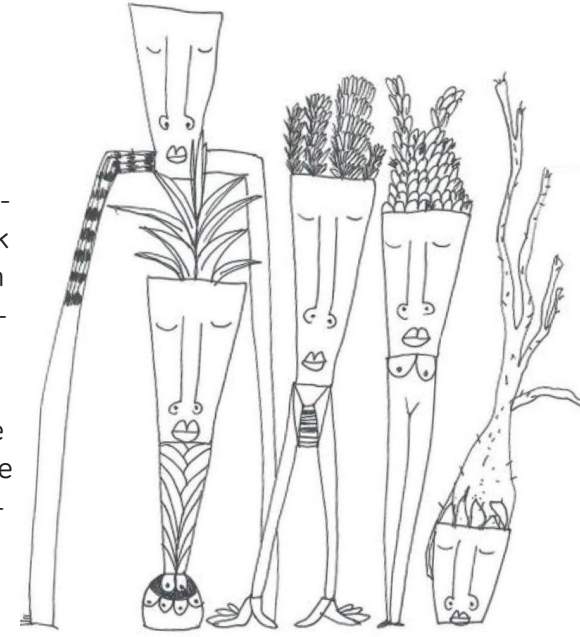
aksine bedenin bir cinsiyet olarak maddileştiğini öne sürer. Bir başka ifadeyle beden baştan beri cinsiyetli olarak varlığa gelir, idrak edilebilir olur. Bir beden toplumsal düzende kadın veya erkek olarak imlenemediği sürece özne statüsünü koruyabilir. Diğer bedenler ise gelişimsel hatalar, kültürel imkansızlıklar olarak görülürler ve sembolik düzenden silinmek ile sınırlanır. Bedenin kullanımları, hareketler, edimler, erotik pratikler ve ifade biçimleri sanki özünde bir cinsiyeti

yansıtmışçasına icra edildikleri ölçüde toplumsal cinsiyetin ardında sabit, kararlı bir cinsiyet/ doğa/beden olduğu kabulü pekişir. Butler sürekli olarak eşcinsellik tabusu ve hadım edilme cezası ile çalışan, arzuyu heteroseksüelleştiren, düzenli ritimler ile özneyi üreten bu düzeneği "performatif" olarak kavramsallaştırır.

Farklı geleneklerden beslenen pek çok feministin queer teorisinin etkisiyle beden, cinsel fark ve bununla birlikte feminist politikanın öznesi hakkındaki tartışmalara yeniden döndüğünü söyleyebiliriz. Bugünlerde ise bu tartışmalar küresel kapitalizmin mülksüzleştirici etkileri ve bölgesel savaş politikalarının yarattığı krizler ile gelişen tartışmalarla da iç içe geçiyor, kesişimsel yaklaşımlardan etkileniyor. Kadınların ve LGBTI+'ların yanı sıra göçmenler, sakatlar, mülksüzler gibi madun grupların güç ve sömürü ilişkilerinde bedenli oluşu yakıcı bir biçimde deneyimlemeleri, feminist literatürde bedene ve cinsel farka dair yeni materyalist yaklaşımları da beraberinde getiriyor. Bu literatürün öne çıkan isimlerinden Rosi Braidotti, Deleuzyen felsefeden beslenerek cinsel farkı bir biyolojik öz olarak değil öznenin -özellikle dişi öznenin- bedenselliğinin rizomatik köklerini saldırdığı bir oluş olarak görür. Yani cinsiyetli beden, dişi öznenin kuruluşunda kritik öneme sahip olan ve toplumsal ve sembolik düzende gerçekleşen bir kurgudur. Bedensel köklerin, öznenin kuruluşundaki temel rolü nedeniyle yeniden değerli kılınması gerekir. Bu, eril ayrıcalığı besleyen özne anlayışının sarsılması ve özerk bir dişi politik öznenin kurulması için elzemdir.

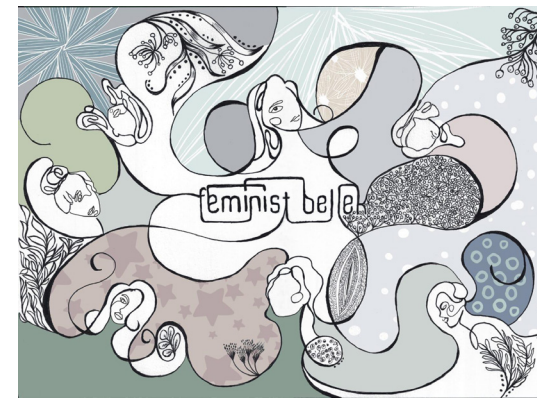
Etraflarında şekillenen tartışmalar ve eleştirilerle birlikte cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları kadınlar ve erkekler arasındaki patriyarkal ilişkilerin, kimlik ve cinsellik normlarının düzenlenişinin analizinde ve bunlara karşı yürütülen mücadelelerde temel kavramlar haline gelmiştir. Şimdilerde ise Türkiye'de de deneyimlediğimiz ve toplumsal cinsiyet karşıtlığı (anti-gender) olarak adlandırılan bir dönemden geçiyoruz. Toplumsal cinsiyet kavramı pek çok

otoriter, maskülen, popülist lider ve buralardan beslenen toplumsal aktör tarafından kadın ve erkek kimliklerini yozlaştıran bir ideoloji olarak görülüyor. Bu nedenle kavram gerek akademik gerekse politik alanlarda yok sayılıyor veya marjinalize edilmek isteniyor. Cinsiyet kavramı ise en özcü/doğacı/biyolojist haliyle dolaşıma sokuluyor. Buna karşın feministler ve LGBTI+ hakları alanında mücadele yürütenler cinsiyet-toplumsal cinsiyet kavramlarını tartışmaya, sorgulamaya, yeniden anlamlandırmaya ve onları politik enstrümanlar olarak kullanmaya devam ediyorlar.

Kaynaklar:

- Braidotti R. (2019). "Kadın-Oluş: Cinsel Farkı Yeniden Düşünmek" E. Durmuş, M. Çelik (çev). İstanbul: Otonom Yayınları
- Cortez M., Gaudenzi P., Maskud I. (2019). "Gender: pathways and dialogues between feminist and biomedical studies from the 1950s to 1970s" Physis: Revista de Saúde Coletiva, 29. <https://doi.org/10.1590/S0103-73312019290103>
- Scott J. W. (2007). Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Analiz Kategorisi. A.T. Kılıç (çev). İstanbul: Agora Kitaplığı
- Wittig M. (2013). Straight Düşünce. S. Darıcıoğlu, P. Büyükbaş (çev). İstanbul: Sel Yayıncılık

FEMİNİST BELLEK

Feminist Bellek, feminizm alanındaki kavramları, terimleri, tartışmaları ve Türkiye'de örgütlenen kurumları, platformları, kampanyaları, sloganları bir araya getirmeyi, bu alandaki birikimi açıklayıcı, sade, bilgilendirici ve feminist bir perspektiften okuyucuya sunmayı amaçlayan bir dijital mecra.

Feminist Bellek'e <https://feministbellek.org/> adresinden ulaşabilirsiniz ve ayrıca bellekfeminist@gmail.com adresinden iletişim kurabilirsiniz.

SONRAKİ SAYFA

PANDEMİ VE KÜRESEL KÖYDE “EVDE KALMAK”

EYLEM ÖLMEZOĞLU

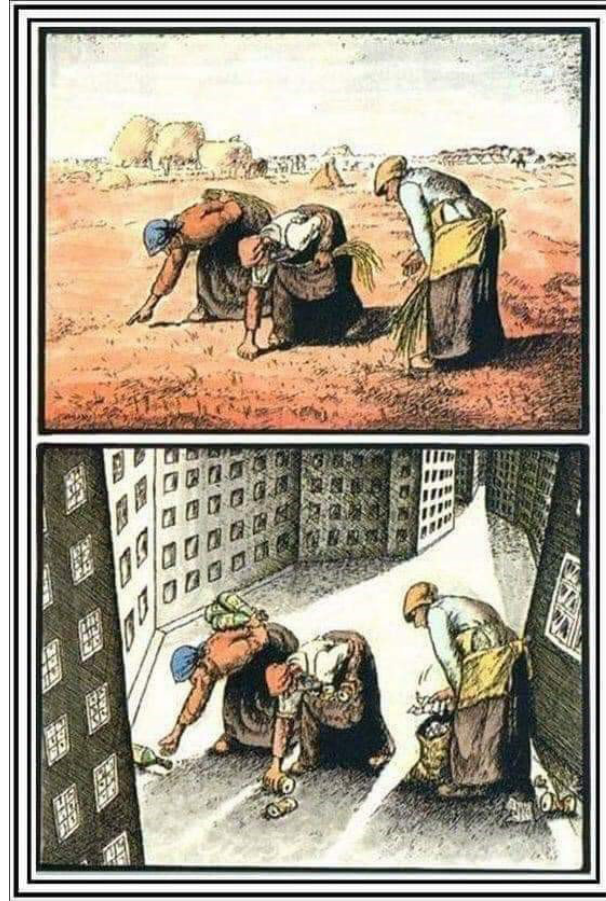
ozlemolmezoglu@gmail.com

KÜRESEL KÖYDE EVİMİZ NERESİ?

Covid-19 pandemisinin üçüncü yılına yaklaşıyoruz. Artık 2020 başında yaşanan şokun atlatıldığı ve hayatın “yeni normal”den “eski normal”e hızla döndüğü günlerdeyiz. Pandemi nedeniyle sık sık evde kalmamızın salık verildiği dönemlerde, bugüne kadar belki de hiç sorgulamadan dahil olduğumuz yaşam alanlarımıza bakıp “küresel köyde evsiz” olduğumuzu derinden hissetmiştik. Yersiz, yurtsuz ve savunmasız hissettiğimiz günlerde, evimizin neresi olduğunu sorguluyorduk. Evimiz, kapitalizmin hepimize dayattığı, ataerkil dizaynıyla var ettiği, toksik ve hastalıklı kentlere sıkışmış beton bloklar mı?

Eko-feminist akademisyen Vandana Shiva, Küresel Köyde Evsizlik üzerine yazdığı bir makalesinde, küresel köyde 2 evsizler sınıfının ortaya çıktığından bahseder. Bir grup, ev diyebileceği bir ülkesi olmaksızın tüm dünyayı malı gören ve küresel ölçekte hareketli olan kesimdir. Diğer grup ise, kendi evinde olduğunu düşünse bile hareket kabiliyetini kaybetmiş ve/veya kapitalizm, sömürgecilik, kalkınma politikaları nedeniyle yer değiştirmek durumunda kalmış evsizlerdir. Onlar; ekolojik yıkımlar, savaşlar, madencilik faaliyetleri, kamulaştırmalar, zorunlu göçler, mültecilik, mülksüzleştirilme gibi nedenlerle evsiz kalmışlardır.

Ve değerlendirmesine şöyle devam eder; “ekoloji hareketi olarak adlandırılan şey, aslında köklenme hareketi, köklerinden koparılmadan önce köksüz ve evsiz kalmaya karşı direnme hareketidir.”

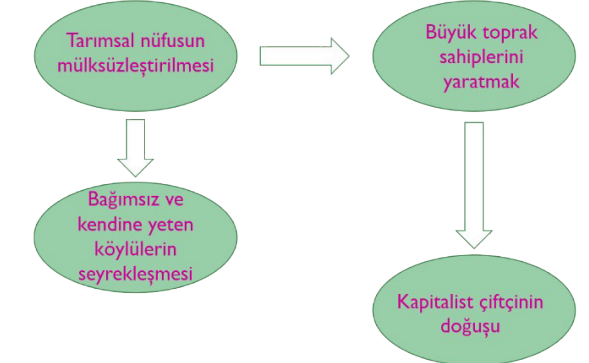
Jean François Millet'in Toplayıcılar tablosu ve kentlerdeki uyarlaması

Yaşam alanlarımız değişiyor, dönüşüyor. Evsizleşiyoruz, mülksüzleşiyoruz, yoksullaşıyoruz. Kapitalizmin yarattığı, küresel piyasa ve ulusötesi sermaye ortamında, bu süreci sadece biz Türkiye halkları olarak yaşamıyoruz, dünya halkları da yaşıyor. Yaratılan bu küresel köyde, hepimiz bir bakıma evsiziz.

MÜLSÜZLEŞME

Yaşam alanlarımızın değişimine bakarken kapitalizmin kendini var ettiği, Marx'ın ilksel birikim olarak ortaya koyduğu, köylü nüfusun mülksüzleşmesi sürecine değinmekte fayda var. Marx bunu Kapital'de İngiltere üzerinden detaylı olarak anlatır. Benzer sürecin Kıta Avrupası'ndaki pek çok toplumda yaşandığını ve günümüzde de yine kapitalist birikim yaratmak için dünyanın çeşitli coğrafyalarında işletildiğine tanık oluyoruz.

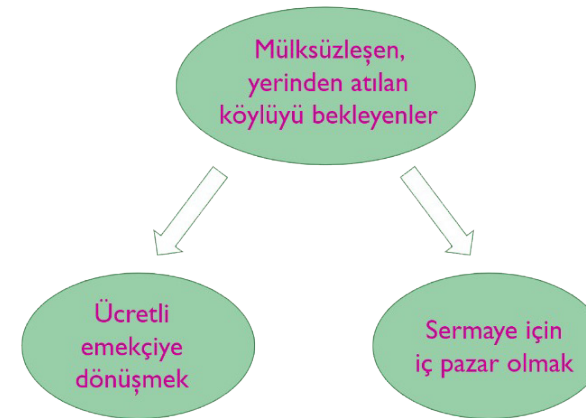
15 YY. a kadar köylüler, feodal mülk dışında kalan arazileri, meraları, ormanları ortaklaşa kullanıyorlardı. Ancak, pazar ilişkileri yayıldıkça, kırdaki ortak yaşam alanları tehdit altına girdi ve herkesin ortak kullandığı arazilerin etrafı çitle çevirip sahiplenilmeye başlandı. Ortak topraklar gidince, kırsal nüfus geçinebilmek için şehirlere göçtü ve hem asayiş için hem mülklerin yeni sahipleri için, bunlara yönelik yasalar, fermanlar çıktı. 16.YY'daki bu uygulamalar “kanlı şiddet yasaları” olarak tarihleniyor. 17. Yüzyılın sonunda İngiltere'de sömürge sistemini, devlet borçları sistemini, modern vergi sistemini ve korumacılık sistemini içine alan sistematik bir bütünlük oluşturuluyor ve kapitalizm, devlet erkiyle birlikte ilksel birikim sürecini bu şekilde işletiyor.

Peki “ilksel birikim”, sadece feodalizmden kapitalizme geçişte, tek defalık olarak mı yaşandı, yoksa kapitalizme için, her daim işletilen bir yöntem mi?

Aslında bugün de, insanları kendi üretim araçlarından ayıran ve onları ücretli emeğe ve üretim aracını sermayeye dönüştüren süreçler yaşanıyor. Mülksüzleşen, yerinden edilen insanlar, şehirlerde ya da kırdaki olan varlıkların yanında ücretli emekçiye dönüşür ama aynı zamanda eskiden kullandığı geçim araçları metalaştığı için bunları tüketici olarak almak zorunda kaldığından iç pazara da dönüşür. Baraj yapımı, maden tesisi, askeri üst, enerji santrali vs gibi “kalkınma” adı altında işletilen süreçlerde, yerinden evinden edilen halklar için de aynısı geçerlidir.

Toprakla uğraşan köylü nüfus, bugün de tarım politikaları kapsamında yapılan yasal düzenlemelerle toprağı terk etmek zorunda bırakılıyor. Çoğu borç batağında, kredi faizleri, tohum fiyatları, zirai ilaç fiyatları, acil kamulaştırma kararları gibi nedenlerle yaşam alanları ipotek altına alınmış durumda. Kapitalizm yalnızca bir iktisadi sistem değil, beraberinde kendi zenginlik ve birikim sistemini desteklemek için politik, adli ve toplumsal sistemleri de kurguluyor. Benzer süreç tarım için de geçerli, buna uygun düzenlemeler yapılırken bir yandan da dünyanın en büyük (ilk beşteki) tohum firmaları ile zirai ilaç firmalarının aynı şirketler olduğuna tanık oluyoruz. Yani tohumu da ilacı da aynı ulusötesi şirketler satıyor.

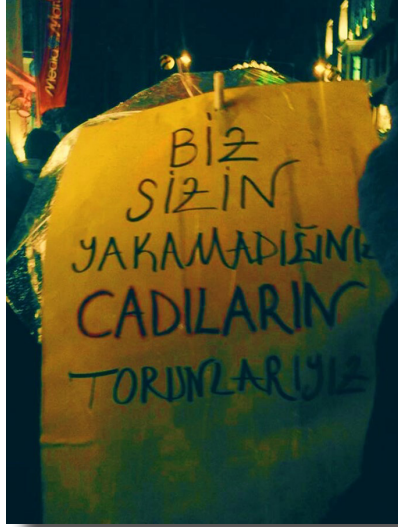
SONRAKİ SAYFA

CADI AVI

Avrupa'da 15. YY sonunda başlayan İngiliz toprak çitlemelerinin ve tarımsal kapitalizmin yükselişi, sermaye birikimi sağlanması ile o dönem çok sayıda cadılık suçlamasının ortaya çıkışı ve cadı avları arasında ilişki var. Silvia Federici, "Cadılar, Cadı Avı ve Kadınlar" kitabında, kadınların topraklarına ve bedenlerine nasıl el konulduğunun tarihini derinlemesine anlatıyor. Bugün dünyanın pek çok yerinde benzer yeni cadı avları sürüyor ve başta üçüncü dünya ülkelerinde olmak üzere, aynı geçmişin izinden gidiyor.

Erkek ile doğa, erkek ile kadın arasındaki bu kutuplaşmış ilişkinin tarihine baktığımızda, cadı avı sırasında yaşanan kadın kırımını göz önünde bulunduramamız gerekir. Bunun yaşandığı yüzyıllar, aynı zamanda modern aydınlanma çağıının başlangıcına gidiyor ve modernizm kendini erkek, batılı, beyaz, doğanın ve kadının hakimi olarak inşa ediyor.

Sonuçları ise şöyle; Cadı avları bütün kadınları kapsayan bir korku rejimi kurdu, kadınların gelişmekte olan kapitalist toplumda kabul edilebilmek için riayet etmek zorunda oldukları yeni bir kadınlık modeli oluşturdu, cinsiyetsiz, itaatkar, boyun eğen, eril dünyanın üstünlüğüne teslim olmuş, kapitalizmin tamamen değersizleştirdiği bir etkinlik alanına kapatılmayı normal kabul etmiş bir model yaratıldı.

AMA KALKINIYORUZ...

Sömürgeci tarihsel süreç, kapitalizmin yarattığı "kalkınma" kavramıyla devam ediyor. Kalkınma kabaca, bir ülkenin ekonomik, siyasi ve sosyal refahını geliştirmek olarak anlatılıyor. Sistemi işletenler, bunu kendi faydalarına pek çok türlere bölüyor; kırsal kalkınma, ekonomik kalkınma, millî kalkınma, kadın kalkınması, sürdürülebilir kalkınma vs.. Bizler için ise karşılığı "krizler"; ekolojik kriz, sağlık krizi, tarım krizi, erkeklik krizi, petrol krizi, gıda krizi, nükleer tehdit, savaş politikaları, zehirli atıklar, su krizi vs. kısacası ataerkil kapitalist sistem krizi.

Tarla alınırsa ev ne işe yarayacak...
(1984/Milas)

Masal anlatıyorsunuz...
(2002/ODTÜ)

Kapitalist birikim süreçlerinin insan merkezci yaklaşımlarıyla, doğayı yok sayan ve sadece kaynak olarak gören piyasacı saldırılarına karşı, doğal varlıklara el konulması ve ardından bir kullanım ve değişim değeri yaratılarak bunun üzerinden işletilmesi ve dönüştürülmesi aşamasında, önüne çıkan tüm doğal kaynakları, ormanları, dereleri, tarım arazilerini ve yaşam alanlarını insafsızca tüketen bir küresel sistemle karşı karşıyayız.

Sermayenin kalkınma ve büyüme olarak sunduğu yöntem, yaşamı üreten varlıkların sömürgeleştirilmesi ve onlara el konulmasıdır. Bunun için de ilerleme, kalkınma, büyüme gibi kavramların kimin için ne anlama geldiğinin bilinmesi, muasır medeniyeti yakalama perspektifinin ve önümüze konulan "kalkınma trenini yakalama" masalının bir karşılığı olmadığının anlaşılması gerekiyor.

YAŞAM ALANLARIMIZ ÇOK YÖNLÜ OLARAK DÖNÜŞÜYOR

2020'nin Mart-Nisan aylarında, henüz pandemi-nin çok başında, neyin içinde olduğumuzu anlamadığımız, belirsiz, kaygı dolu ve pek çok soru işaretli süreçte, yaşam bir süreliğine donmuştu. O belirsiz, durağan, şok edici zaman diliminde fabrikalar da durmuştu ve insanlar evlerindeydi. Bir iki hafta içerisinde peş peşe şöyle haberler çıktı; "boş kalan Londra sokaklarını geyikler bastı", "Çin'de hava kirliliğinde büyük düşüş yaşandı."

Dünya basınında yankılanan bu haberlerle eş zamanlı olarak Türkiye'de ise bir başka gelişme yaşanıyordu: "30 Büyükşehirde ve Zonguldak'ta sokağa çıkma yasağı." Zonguldak için gerekçe, halk sağlığı üzerindeki kömür kaynaklı tahribat.

Birkaç hafta insana dair yaşamı durdurmakla her şeyin düzeleceğini düşündürecek bir algı oluşturmak, buna ikna etmek, kapitalizmin temel krizlerinden olan ekolojik krizi çok da büyütüle-

cek bir mesele olarak görmemek, yaşanan doğa tahribatını onarılabilir bulmak ve buna inanmak kabul edilebilir bir durum değil. İnsan eliyle kurulan sömürü ve tahakküm ilişkileri sonucunda, ekosistem tahribatı, biyoçeşitlilikte azalma, küçük canlıların yok edilmesi, hayvanlarla olan doğal ilişkinin yerine insan merkezli müdahalelerin bulunması gibi nedenlerle bugün geline süreçte yaşadığımız krizin palyatif çözümlerle değil birbirine bağlı olan yaşam ağları üzerinden bütünlüklü bir ekolojik perspektifle yeniden ele alınması gerekiyor.

AYNI GEMİDE DEĞİLİZ, AYNI FIRTINADAYIZ

Pandemi süresince yaşadığımız türlü eşitsizlikler ve ayrımcılıklar oldu. İlk günlerde, nasıl ki doğanın kendini yeniden sağalttığı algısı oluşturulduysa, Covid-19 virüsünün de zengin-fakir ayrımı yapmadan herkesi tehdit eden, sınıf gözetmeyen bir virüs olduğu konuşulmuştu. Böylesi adaletli ve eşitlikçi pandemiye, geçen 2 yılın ardından dönüp bakarsak, aslında başından beri emekçilerin üzerinden adaletsiz ve eşitlikten uzak bir sürecin yaşandığını görüyoruz. Sokağa çıkma kısıtlamaları boyunca çalışmak zorunda kalan işçiler ve sağlık çalışanları, hayatları pahasına ekonomik sistemin çarklarını döndürmek görevine zorlandı; uzaktan çalışma, çalışma saatle-

SONRAKİ SAYFA

rinde düzensizlik, geçici çalışma gibi nedenlerle hak kayıplarına, gelir düşüşlerine uğradı.

DİSK-AR'ın yayınladığı İşsizlik ve İstihdamın Görünümü Raporu'na göre; Covid-19 etkisiyle yaşanan toplam iş ve istihdam kaybı oranı yüzde 34.4 oldu. DİSK-AR'ın bir başka raporuna göre ise Covid-19 harcamalarında zengin ve yoksul ülkeler arasında büyük bir eşitsizlik görüldü. Zengin ülkeler, salgınla mücadelede gelirlerinin yüzde 12.7'si kadar nakit kaynak ayırırken, yoksul ülkeler sadece yüzde 1.6'sı kadar ayırabildi. Ülkemizde bu oranın yüzde 1.1 düzeyinde olduğunun altını çizelim.

Pandemide görünmez kılınan ve buharlaşan hakikat; fırtına aynı olsa da aynı gemide olmadığımızdı.

PANDEMİDE KADIN OLMAK

Erkek egemenliğinin tarih sahnesine çıktığı andan bu yana kadının payına insanlığın kazanımlarından daha az, kayıplarından daha çok düştü ve bu kural pandemide de bozulmadı. Kapitalist dünya salgına teslim olurken, uzaktan çalışma, çalışma saatlerinde düzensizlik, geçici çalışma gibi nedenlerle işçilerin istihdamdaki durumu düştü ya da belirsizleşti.

Evlere kapanma yaşandığı süreçte, kadınların evlerde harcadığı karşılıksız ve görünmeyen bakım emeği daha da yoğunlaştı, kadınlardan beklenen işler katlanarak arttı.

Pandemi sadece evlerin içinde kadınların harcadıkları görünmeyen ve karşılıksız emeğe ışık tutmakla kalmadı, evlerin dışındaki bakım hizmetlerinin patriyarkal kapitalist toplumlarda gelinen

noktada ne kadar değersiz görüldüğünü bir kez daha ortaya koydu. Salgının ortaya çıkardığı sağlık krizi, sağlık ve sosyal bakım sistemlerini çalışır durumda tutanın kadın emeği olduğunun da altını çizdi.

Salgın sürecinde evde kalan kadınlar, kendilerine şiddet uygulayan erkeklerle bir arada yaşamaktan başka seçenekleri olmadığı için daha çok şiddete maruz kaldılar. Karantina ve izolasyon koşullarında yaşayan kadınlara ve çocuklara yönelik psikolojik, ekonomik, dijital, fiziksel ve cinsel şiddet arttı.

BM verilerine göre; erkek şiddeti pandemi sürecinde yüzde 27.8'lik artış gösterdi. Fransa'dan Arjantin'e, Singapur'dan Kanada'ya kadar dünyanın dört bir yanında ev içi şiddet şikayetlerinin, acil sığınak taleplerinin, çağrı ve acil yardım merkezlerine yapılan başvuruların büyük oranlarda arttığı belirtilmekte. Ülkemizde de kadına yönelik şiddet pandemi ile birlikte artarken, bunun bir göstergesi olarak kadın örgütlerinin yardım hatlarına gelen yardım çağrılarında da yüzde 80'lik artış olduğu saptandı.

Pandemi koşullarında derinleşen ekonomik kriz, var olan cinsiyet eşitsizliğini de derinleştirirken, artan kadın şiddetine, işsizliğe ve yoksulluğa dair hiçbir önlem alınmadı.

ADIM MAHSA AMİNİ

RANA ARIBAŞ

ranaaribas@yahoo.com

"Adım Mahsa Amini. 22 yaşındayım. İran'da saçım görüldüğü gerekçesi ile öldürüldüm. Öldürenler ahlak polisleri. Öldürülme gerekçem saçımın görülmesi. Oysa ben özgür düşünen, modern dünyada kendi özgür irademle karar vermek isteyen bir genç kadınıyım.

Adım Mahsa Amini. 22 yaşındayım. Hükümet gözaltında öldürüldüğümü söylemedi. Gözaltı sırasında kalp krizi geçirdiğimi ve hastanede yaşam mücadelesini kaybettiğimi söylediler!!!

Adım Mahsa Amini hafta sonu Sakkız şehrinde gömüldüm. Arkamda kitleler. Herkes benimle birlikte idi. Tüm dünyada saçını keserek bana destek olan kadınlar gördüm. Her birinin düşleminde geleceğimde varım.

Adım Mahsa Amini, 22 yaşında öldüm ama hepinizin kavgasında yaşıyorum. O yüzden umutluyum. Bu zorbalık, bu diktatörlük bitecek. Ben ilk değilim son da olmayacağım. Rosa Parks, Rosa Luxemburg yolunda ilerliyordum, biliyorum bayrağımı devralacak binlerce kadın var yerkürede. 'Ölürse ten ölür canlar ölesi değil' diyordu Yunus Emre, ben ölmedim aranızdayım..."

Evet adı Mahsa Amini, İran'da öldürülmesi ile tüm dünyada çığlıklar yükseldi.

İran dini lideri Ayettullah Ali Hamaney ülke genelinde totaliter, faşist baskıcı bir dini politika yürütüyor. Kadınlara uygulanan baskı ise üst seviyede.

İran'da şahlık döneminin bitmesi ile beraber ülkede yobazlığa ve gericiliğe doğru atılan adımların sonuncusu olarak Amini'nin öldürülmesi ortaya çıktı. Bu belki de buzdağının görünen yüzü idi. İran'da Sakkız şehri Kürtlerin ağırlıklı olarak yaşadığı bir kent. Bu kent ve diğer birçok kentte ciddi eylemler düzenlendi. Tüm dünyada da çok ciddi tepkiler verildi.

Ülkemizde Antalya Film Festivali'nde ve birçok yerde ortak dil olarak bir tutam saç kesme eylemleri yapıldı. Bu eylemlerin İran üzerinde bir etkisi olur mu geçen zaman gösterecek. Lakin şu açık ve net olan bir gerçek: Değişimi de devrimi de biz getireceğiz! Asla kendimizden ödün vermeyeceğiz. Beden bizim, saç bizim, bu hayat bizim, inandığımız gibi yaşayacağız. İnandığımız gibi giyineceğiz. Elbette dayanışma ağını da sonuna kadar öreceğiz. Korkulara teslim olmadan ilerleyeceğiz. Birbirimizden güç alacağız. Ötesi yok. Başka yolu yok.

Biz kazanacağız!

SONRAKİ SAYFA

NE GÜZEL KOMŞUMUZDUN SEN FERİDE ABLA*

EMEL AKPINAR

emel_akpinar@yahoo.com

Bizim kuşağın laneti olsa gerek, Yeşilçam'ın güzel insanlarını anlayacak, sevecek kadar erken dünyaya geldik ve hâlâ aklımız eriyorken birer birer gidişlerine tanıklık ediyoruz. Bir televizyon programında sorulmuştu Ayşen Gruda'ya “Eski filmlerinizi izliyor musunuz?” diye. Kaybettiği dostlarını görünce üzüldüğünü, bu nedenle izlemediğini söylemişti. İşte o gün anlamıştım anıları ve acılarıyla ne kadar sık yüzleştiğini.

Ayşen Gruda evimizin kıızıydı. Soframızda Feride ablamız, mahallemizde “iki gözümüzün çiçeği”, erkeklerle dolu Hababam Sınıfı'nda var olmaya çalışan 4 “kız” öğrenciden en eli maşalı olanı... Ne Filiz Akın gibi incecikti, ne Hülya Koçyiğit gibi kırılğan, ne Gülşen Bubikoğlu gibi mağrur, ne de İtir Esen gibi talepkar. İstedliğini bodoslama söyleyiveren, yalana dolana “aklı ermeyen”, adını deliye vermiş, mutluluğu ebeveynleri tarafından bile ötelenmiş, kardeşlerinin her daim alaya aldığı bir kız çocuğu...

Farkında mısınız, Ayşen Gruda hiçbir filmde “esas kız”

değildi!

Ana-baba evlat ayırmaz hesapta, ama Yeşilçam'ın anlı şanlı “Türk aile yapısı” öylesine faşizandı ki, Adile Naşit ve Münir Özkul dahi olsanız, sinemanın beklediği görsel kalıplara sahip olmayan kızınızı, istediği adamla evlendirmek için filmin sonunu beklemeniz gerekirdi.

Başta yabanilik etseler de sonradan birbirlerini seveceklerinden emin olduğumuz üvey kardeşlerin “sofra atışması” olarak ağızımıza sakız ettiğimiz Feride abla diyalogları, aile içi eril şiddetin ve kız çocukları üzerindeki mahalle baskısının en azılı faillerine gülmemiz demekti yıllarca. Erkek kardeşlerine güç yetiremedikleri için masadaki tek kızkardeşi dillerine dolayan 3 erkeğin zulmünden onu koruyacak tek şey, ağlayarak masadan kalkmasıydı. “İşi deliliğe vurmuş”tu ya zaten, nasıl delirmesindi ki...

Yüreğiniz yetiyorsa koyun bakalım o repliklerin ortasına Müjde Ar ya da Türkan Şoray'ı!!! Gülmek ne kelime, çarşaflara sildik burunlarımızı ağlamaktan.

Çünkü tüm “güzel” kadınların üzüntüleri birer trajediye, “çirkin”lerin acılarına sadece güleriz.

Adettendir, Yeşilçam senaryolarında seyirci film boyunca “esas kız” ve “esas oğlan” kavuşsun diye bekler durur. Mutlaka bir yerlerde bir sınıf çelişkisi de yaşanmaktadır. İşin sonunda aşıklar kavuşmalı, işçi patronun masasına yumruğunu vurmalıdır. Bir de filmin sonunda ezilenler mutlu, ezenler derbeder olursa tadından yenmez!..

Bir yandan Tarık Akan ve İtir Esen kavuşsun diye dualar ederken, öte yandan Yaşar Usta'nın Saim Bey karşısındaki tiradını sınıfsal bir mücadelenin bayrağı gibi taşıdık yıllarca. İnce, narin, mutluluğu hak etmiş kızlarına yaptıkları düğünlerin masrafından Karadenizli müteahhitin zulmüne boyun eğen aileye üzüldük. Fakat genç bir kadının toplum tarafından “belirlenen” bir yaş döneminde evlen(e)memiş olmasını, soframıza tuzluk etmekten de geri durmadık. Buna en solcumuz dahi güldük. Özeleştirimizi de vermedik hâlâ!

Elbette Yeşilçam'da yaşı “geçtiği” halde evlenmemiş başka kadın profilleri de oldu. Gönlünün dengini bulamamış, büyük bir trajedi eseri sevdiğini kaybettikten sonra inzivaya çekilmiş –işte bunlar hep iffetinden (!)- yanına kimseleri yakıştıramadığımız nice kadınları acıyarak, üzüterek, namus(!)larını takdir ederek izledik. Ama o salon kadınlarının hiçbirini Ayşen Gruda canlandırmadı. Ne onlar gibi hokka burunlu, ne onlar gibi kum saati vücutlu, ne dokunsan ağlamaya hazır, ne de “güzel”liğiyle dillere destan.

Oysa o her “Vecihi!” dediğinde, bir kadının en içten arzularını gördük deli gözlerinde. Tabi o deli kadınlar, evlerimizde oturup birer salon kadını edasıyla, boyun-duruğu altına gireceğimiz kocalarımızı beklememiz gereken bu dünyada, asla gerçek olamazlardı. Olsa olsa bir alay konusu ya da bir şaka olarak hayatımıza

renk katarlardı. Bizde “öyle şey” olmazdı!

Ayşen Gruda, bir kadının bir erkeği arzulayabileceği gerçeğinin Yeşilçam'a sızmış halidir!

Onun güzelliği, Yeşilçam'ın ikiyüzlülüğünü yansıtan da bir perdedir. Canlandırdığı mutsuz kadınlar, sadece verili kalıplar dahilindeki o “güzel”ler mutlu olsun diye uğraşan yönetmenlerin, yapımcıların, senaristlerin gerçek yüzünü yansıtan birer aynadır. Çünkü Yeşilçam sadece güzel kadınların hayallerini önemser.

Seyirci olarak ikiyüzlülüğümüzün de aynasıdır aynı zamanda. “Çirkin” bellediğimize gülen, onun gibi olmak istemeyen, onu ötekileştirip kendimizden uzaklaştırarak “çirkin”likten kurtulacağımızı zanneden, ona her güldüğümüzde onun gibi olmadığımızı haykırma-ya çalışan zavallıların. Öylesine korkmuşuz ki çirkinlikten, güzel hissetmek için yapabileceğimiz zorbalığın sınırı dahi yoktur.

Masadaki çirkin ördek yavrusu bile sonunda kuğuya dönüşmek şartıyla çirkin olabilir çünkü. Peki ya hiç kuğu olamayacağını bile bile yine de üzülmü müydük uğradığı haksızlıklara?

Ayşen Gruda bizim çirkin olabilme hakkımızdır!

Bu riyakar sektörde, bu riyakar dünyada, seyircinin bu riyakar gözlerine karşı, kendine şart koşulan delilik zırhını öyle güzel kuşandı ki, Domates Güzeli olarak koca bir dünyaya meydan okudu.

...ve şimdi artık parka gitti iki gözümüzün çiçeği...

Saygı, sevgi ve özlemler...

***Bu yazı Mart 2019'da yazılmış olup, yazarı tarafından hâlâ Ayşen Gruda'nın hak ettiği kadar iyi olmadığı düşünülmektedir. Pandemi döneminde Bülten yayınlarına ara verilmesi nedeniyle sosyal medyada paylaşılmış olmasına karşın, son düzeltmeler yapılarak ve ona layık hale gelmiş olması umularak, ait olduğu yerde, EMO Kadın Bülteni'nde yayımlanmaktadır.**

SONRAKİ SAYFA

ZAMANSIZ KADINLAR

DENİZ BERFİN ÖZDENER

denizberfinsahin@gmail.com

Tarihi “bile” değiştiren kadınlar var derken, malum cümledeki o 4 harfli sözcük hepimizi çok rahatsız etti biliyorum. Hatta çoğumuz sosyal medya hesaplarımızdan dile getirdik bu rahatsızlığımızı. Ben burada bir kere daha sormak istiyorum hepimiz adına: Herhangi bir zorlu görev ya da başka bir hedef için “Erkekler bile yapabilir” gibi bir cümle duydunuz mu? Ben duymadım açıkçası. Ama ben 1-2 örnek cümle kurmak isterim: “Erkekler bile ütü yapabilir”, “Erkekler bile çamaşır yıkayabilir.”

Kelimemizi cümle içinde kullandıysak size tarihi, hatta bilimi bile değiştiren kadınlardan bahsetmek isterim. Bültene bu sayfayı koyarken tarihe adını yazdırabilmiş kadınları anlatmayı düşündük ama burada ancak kısa kısa bahsedebiliriz.

Bu yazıya başlamadan önce muhtelif

sosyal medya kanallarında dönen bir konudan yola çıkarak araştırmaya başladım. Genelde erkekler tarafından gündeme getirilen ve beni araştırmaya iten soru da şuydu; “Neden kadınlar temel bilimlerde başarılı değiller ya da ilgilenmiyorlar?” Bu soruya cevap yerine geçebilecek bir araştırma yaptım ben de; Nobel ödüllerini kazanan kişileri araştırdım.

Nobel ödülleri 6 farklı dalda veriliyor. Fizik, kimya, fizyoloji ve tıp, edebiyat, barış ve görece yeni olan ekonomi. 1901’den günümüze kadar verilen

Nobel ödüllerinde fizik alanında 3, kimya alanında 5, fizyoloji ve tıp alanında 8, edebiyat alanında 15, barış alanında 17, ekonomi alanında ise sadece 2 kadın Nobel Ödülü almış. Tabloya baktığımızda yukarıdaki soruyu soran erkekler haklıymış gibi görünse de

Edith Clarke

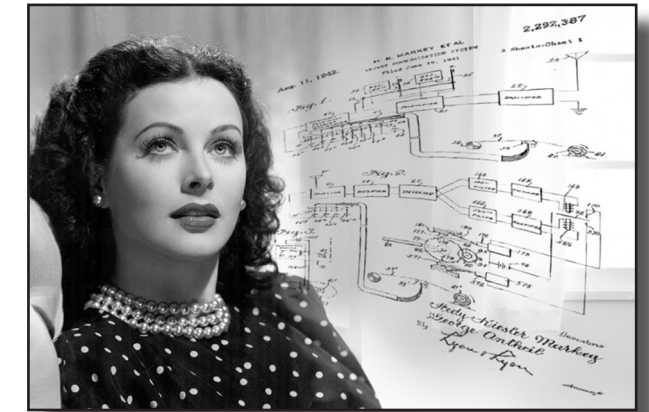
Donna Strickland

acaba kadınlar sosyolojik anlamda erkeklerle tamamen eşit koşullarda aynı imkanlara sahip olsaydı, tablo yine bu şekilde mi olurdu? Bence hayır. Kadınlar genel olarak önce ev işlerini yapıp sonra varsa çocuklarına vakit ayırıp ondan sonra kendi işleriyle ilgilenenler zaman enerjileri ne kadar kalmıştır sizce? Peki bu saydığım, genel olarak sadece kadınların yaptıkları işlerle sadece kadınlar ilgilenmeseydi, cinsiyet eşitlikçi yaklaşımla ev içi bakım, temizlik işleri vb erkekler tarafından da üstlenilseydi sizce nasıl olurdu? Bu sorulara içimizden aynı cevabı verdiğimiz biliyoruz. Evet belki de böyle bir soru bile sormazdı erkekler.

Gelelim size bahsetmek istediğim mühendislik bile yapabilen zamansız kadınlara... İlk olarak meslektaşımız olan Edith Clarke’tan bahsetmek istiyorum ki kendisi elektrik enerjisi analizinde uzmanlaşmış ilk kadın elektrik mühendisidir. Aynı zamanda lisans sırasında çoğumuzun kullandığı hesap makinesini icat eden kişidir. Teksas Üniversitesi’nde ders veren ilk kadın elektrik mühendisi, profesörüdür.

Biraz günümüze dönecek olursak lazer teknolojisi üzerine çalışmasıyla Nobel Fizik Ödülü kazanan Donna Strickland var karşımızda. Strickland da bizim gibi düşündüğünü şu sözlerle anlatmış: “Artık kadın fizikçilerin farkına varılması gerek. Çünkü biz varız ve umuyoruz ki gelecekte daha da çoğalacağız.”

Tarihi yazan erkeklik tarafından seks sahnesiyle bilinen ama aslında Wi-Fi’nin mucidi Hedy Lllamar ile tanıştırmak isterim sizleri. 1914 doğumlu olan Lllamar çok sayıda popüler filmde rol aldı elbette ama oyunculuktan sıkıldığında temel bilimlerle ilgilenmeye başladı. 2. Dünya Savaşı’nın başlangıcında George Antheil ile birlikte “Frekans Atlamalı Yayılma Spektrumu”nu icat etti ve ABD’de patentini aldılar. Günümüzdeyse bu teknolojinin çalışma prensipleri, kullandığımız Wi-Fi ve Bluetooth’un temelini oluşturmaktadır. Hem güzel hem zeki hem mucit olan, erkeklerin güzellik ve zekâyı bir arada kabullenemeyen algılarını yerle bir eden Lamarr, 2000 yılında hayata gözlerini yummuştur.

Hedy Lllamar

SONRAKİ SAYFA

Bunları da Yaşadık Bunları da Gördük!!

FATMA RANA ARIBAŞ & ÖZLEM ÖZMEN
ranaaribas@yahoo.com, ozozmen@gmail.com

Yaşasın #lastesis
Kadına karşı şiddete dikkat çekmek için Şili'de başlayan ve tüm dünyaya yayılan farklı bir protesto eylemini biz de gerçekleştirdik ve ülkenin dört bir yanında LAS TESİS dansını yaptık. Dans etmemiz bile gözlere battı ve kimilerinin canını fazla ile sıktık.

#kadinuniversitesi
Kurdurtmayacağız

Cumhurbaşkanının Japonya gezisi sırasında orada 80 kadın üniversitesi olduğunu öğrenmesi ve "neden benim milletimde bundan yok" demesi üzerine yoğun kadın mücadele listemize kadın üniversitesini eylemlerini de eklemiş olduk.

Perihan Abla'nın Anısına

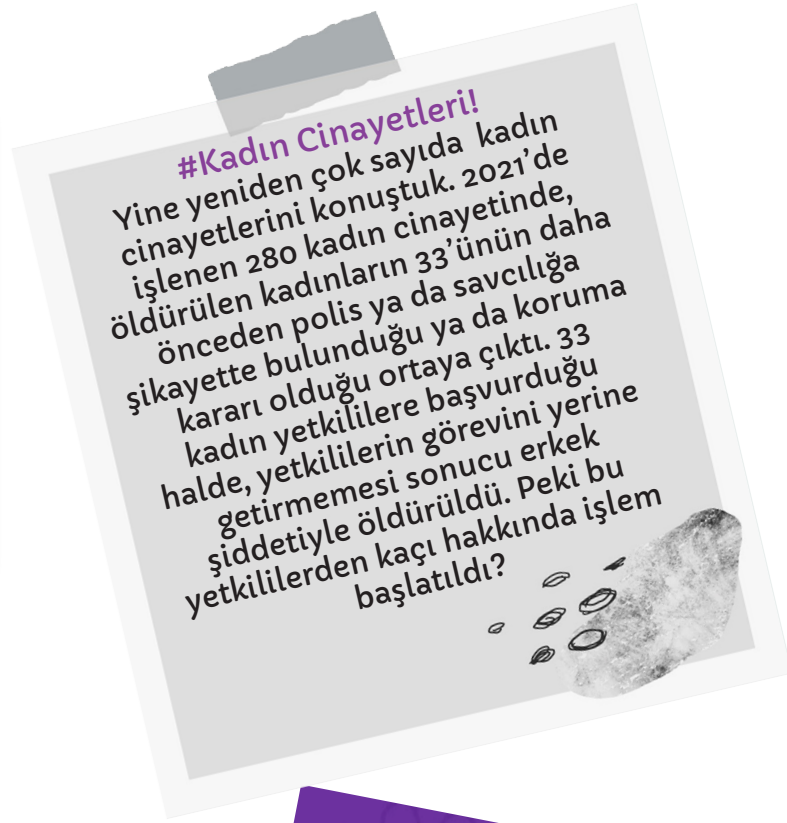
Şubat 2021 iyi gelmedi bize, Ankara'nın Konur Sokak denilince ilk akla gelen ismi Perihan Ablamızı, Perihan Pulat'ı kaybettik. Danıştay eski hakimi olduğunu sonradan öğrendik üzüldük. İçimizdeki en canlı rengi yitirdik. Sen alanlarda hep bizimlesin Perihan Abla.

#Cinskirım var!
#MeclisGöreve!

Çok sayıda dernek ve sivil aktivistin bileşeni olduğu EŞİK(Eşitlik İçin Kadın) Platformu; hergün 3 kadının ölmeye başlamasının ardından katliam noktasına gelen kadın cinayetlerine dikkat çekmek için #cinskirımı eylemi başlattı. Bu kampanya çok ses getirdi ve birçok kuruluş

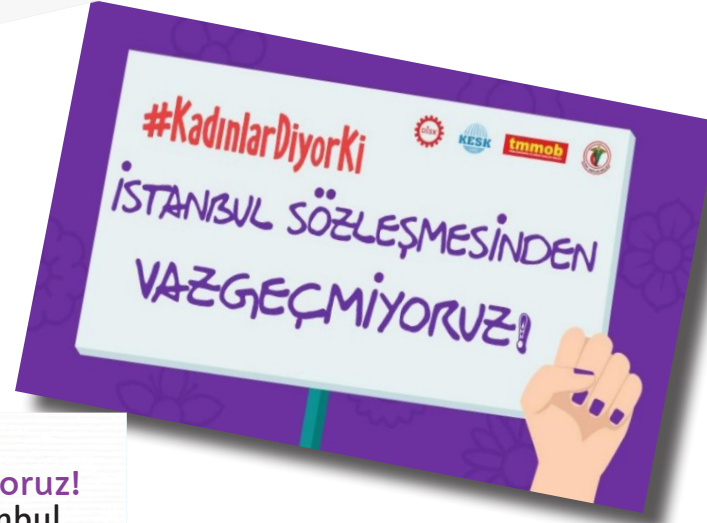
etkinliğe tam destek verdi. Sanatçılar kampanyaya destek için videolar gönderdi. Tek isteğimiz meclisin kanunları uygulayıp bu cinayetleri önlemek için gerekli adımları atmasıydı.

#KadınDayanışmasıYaşatır!
Pandemi süreci ülkemizde de etkilerini gösterdi. En çok kadınlar kamusal alanda işini kaybetti. En çok kadınların evlerdeki iş yükü arttı. Kadın mühendisler üzerindeki iş yükü de arttı. Kadın dayanışması ise her zaman her yerde vardı.

Onur

#KayyumRektörİstemiyoruz
#BizimRektörümüzDeğil
#kabuletmiyoruzvazgeçmiyoruz
#KampüstePolisİstemiyoruz
Geçtiğimiz yıl Boğaziçi Üniversitesi'ne atanan yeni rektör karşısında üniversite genelinde eylemler başladı. Direniş 680'inci gününde. Boğaziçililerin mücadelesini selamlıyoruz.

Onur

#İstanbulSözleşmesindenVazgeçmiyoruz!
Türkiye; ilk imzacılarından olduğu İstanbul Sözleşmesi'nden Mart 2021'de bir gecede tek bir imza ile çekiliverdi. Bunu duyduğumuz ilk andan beri hukuki, siyasi ve sosyal alanlarda protesto eylemlerimiz hız kesmeden devam ediyor. Edecek gibi de görünüyor. İstanbul Sözleşmesi yeniden yürürlüğe girene kadar mücadelemiz devam edecek.

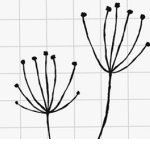
SONRAKİ SAYFA

#FeministGeceYuruyusu

2022

8 Mart feminist gece yürüyüşü tüm engellemelere rağmen, pandemide de olduğu gibi 2022 yılında da yapıldı. Sokaklardan da meydanlardan da vazgeçmiyoruz.

JinJiyanAzadi

#kadinyasamozgurluk

İran'da 17 Eylül'de Jîna (Mahsa) Amînî'nin ahlak polisi tarafından öldürülmesinin ardından başlayan isyanlar ikinci ayını doldurdu. İsyanınız isyanımızdır diyoruz ve haykırıyoruz:

"JİN, JİYAN, AZADİ"

"KADIN.YAŞAM, ÖZGÜRLÜK"

#GokkusagiYasaklanamaz
#onuryuruyusuYasaklanamaz
#AlisinBurdayiz

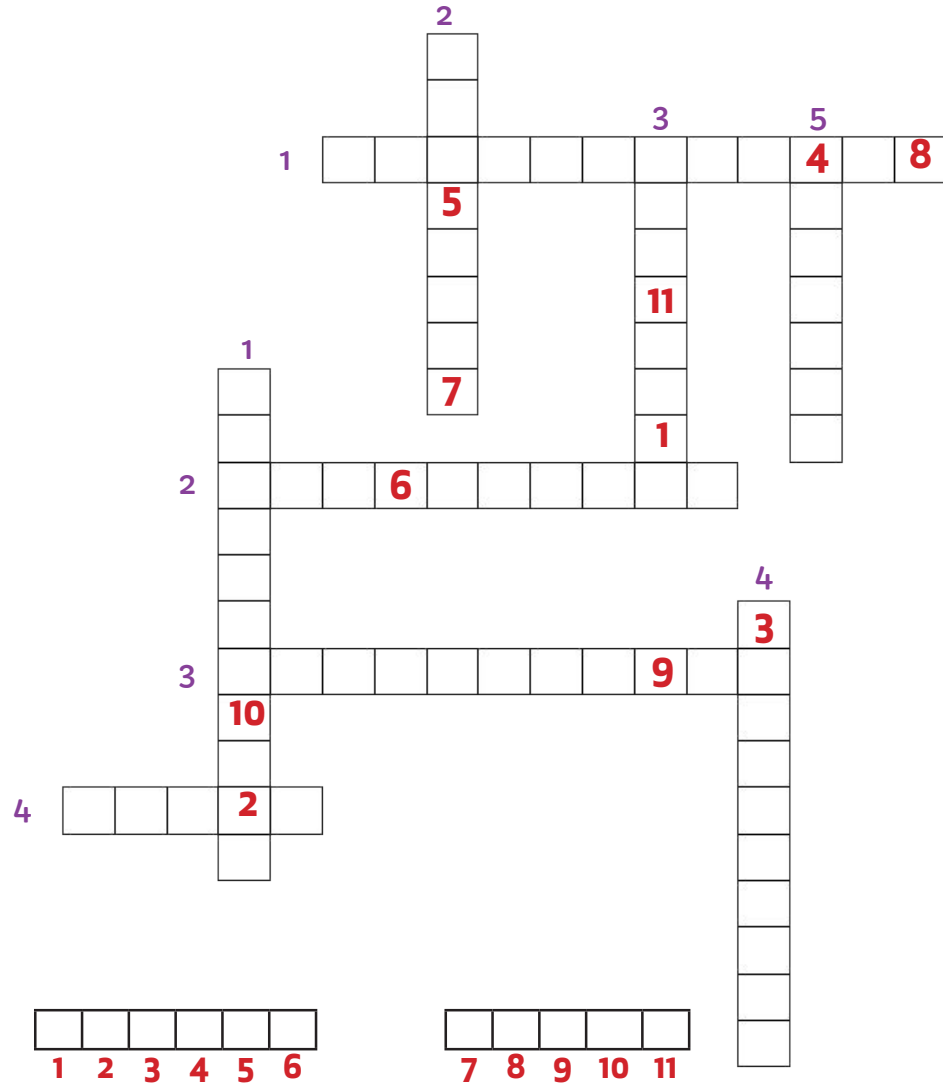
30. LGBTİ+ Onur Haftası etkinlikleri, Beyoğlu ve Kadıköy Kaymakamlıklarınca yasaklandı. Buna rağmen alanlar boş kalmadı ve polis 361 kişiyi gözaltına aldı. Gökkuşağı bayrağı alanlarda yasaklandı. Dayanışmayla, mücadeleyle var olmaya, nefretin karşısında durmaya, hayatlarımızı savunmaya devam edeceğiz.

SONRAKİ SAYFA

BULMACA

Her sayımızda sizlere kadın ve LGBTİ+ mücadelesiyle ilgili bazı kavramları, isimleri, eserleri hatırlatmaya çalışıyoruz. Bu sayımızda da yine bir mini bulmaca ile birlikteyiz. İnternette arama motorları yardımıyla bulunabilecek isimlerden oluşan bulmacamızı çözüp sayılarla işaretli kutucuklarda bulunan harfleri bir araya getirdiğinizde bir insanlık suçunun adını bulacaksınız.

SOLDAN SAĞA

- 1956 doğumlu ABD'li feminist yazar ve düşünürdür. Kitapları arasında Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimlik Bozulması, Çatışan Feminizm, Biziz Halk sayılabilir. Geçtiğimiz günlerde Boğaziçi Üni. Direnişine destek vermek için online bir ders vererek sıkça konuşulmuştur.
- Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu'nun kurucusu, İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) eş genel başkanı olan kadın avukattır. İmtiyaz sahibi olduğu Özgür Gündem gazetesinin kapatılmasından sonra açılan davada 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Halen insan haklarını savunmaya devam etmektedir.
- 1815'te doğan İngiliz matematikçi ve yazar, günümüzde ilk bilgisayar programcısı olarak anılmaktadır. Ada programlama dili, anısına saygı olarak bu adı almıştır.
- 1960 yılında Dominik Cumhuriyeti'nde diktatörlüğe karşı verdikleri mücadelede yitirdiğimiz Patria, Minerva ve Maria Teresa (Mirabal) Kardeşler'i her yıl Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü ile andığımız ay.

YUKARIDAN AŞAĞI

- Walter Tevis'in aynı adlı romanından uyarlanan, Beth Harmon adlı bir kadının, erkek egemen satranç camiasına adım atarak dünya çapından bir satranç dehası olma yolculuğunu anlatan 6 bölümlük mini dizi. Dönem müzikleriyle de dikkati çekmiştir.
- 1960 doğumlu, TBMM 25-26-27. dönem HDP İstanbul milletvekilidir. 28 Şubat sürecinde başörtüsü eylemleriyle ilgili olarak ailesiyle birlikte yargılanmış ve hapse girmiştir. Ürdün, Sudan, Pakistan, İran, Keşmir, Lübnan ve Filistin mülteci kamplarında insan/kadın hakları ve insani yardım çalışmalarında bulunmuştur.
- 2 Ocak 2021 tarihinde intihalcı akademisyen Melih Bulu'nun rektör olarak atanmasının ardından, öğrenciler ve akademisyenler tarafından #kayyumrektöristemiyoruz etiketiyle başlatılan direnişi halen sürdürmekte olan üniversite.
- Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü mezunu kadın yönetmen. Mersin'in bir köyünde yaşayan 9 kadının, kendi hayatlarına dayanan bir oyun yazıp oynamalarını konu alan "Oyun" adlı belgeseliyle, birçok festivalde ödül kazandı. Filmleri: 11'e 10 Kala, İşe Yarar Bir Şey, Gözetleme Kulesi, Kraliçe Lear
- Başlangıçta feminen gey ya da trans kadın anlamında kullanılmış, anlam genişlemesine uğrayarak günümüzde tüm LGBTİ'leri ifade edecek şekilde kullanılan, kökeni Çingene dili olan kelime. Siyah Pembe Üçgen tarafından yayınlanan "80'lerde ... Olmak" ve "90'larda ... Olmak" kitaplarına da adlarını vermiştir.

SONRAKİ SAYFA

Yeniden Merhaba Diyeceğim Güneşe

Yeniden merhaba diyeceğim güneşe
Gövdemde akan nehirlere
Bulutlar gibi uzayıp giden düşünceme
Benimle birlikte kuru mevsimlerden gecen
Bahçemdeki ağaçların hüznü büyümesine
Gecenin kokusunu hediye eden kargalara
Yaşlılık biçimim olan ve aynada yaşayan anneme
Tekrarlanan şehvetimle döllen yeryüzüne
Yeniden merhaba diyeceğim
Geliyorum, geliyorum, geliyorum,
Saçlarımla: Yeraltı kokularının devamı
Gözlerimle: Karanlık tecrübesiyle
Duvarların ötesinden kopardım dallarımla,
Geliyorum, geliyorum, geliyorum,
Ve aşkla dolu avluda bekleyen kıza
Yeniden merhaba diyeceğim.

Füruğ Ferruhzad

